

“Навігатар” вядзе дадому

Пётр Шумаў і Восіп Цадкін — уладжэнцы нашай зямлі — доўга і мусова “бздзяліся” па іншых землях свету. Адзін рабіў фотопартрэты выбітных асобаў першай паловы ХХ стагоддзя — Шагала, Бакста, Маякоўскага, Цвятаевай, Эйнштэйна ды іншых. Другі спрабаваў сродкамі манументальнага мастацтва зрабіць адбітак свайго няроўнага і непрадказальнага часу ў такіх выбітных скульптурных выявах, як “Навігатар”, “Музычнае трыа”, “Менады”, “Хрыстос”, “Разбураны горад”... І вось на гэтым тыдні яны вярнуліся да нас. Пётр Шумаў — шыкоўнай выставай фотопартрэтаў у Дзяржаўным музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры, Восіп Цадкін — скульптурай “Навігатар”, усталяванай на вуліцы Прытыцкага ў Мінску.

Мікола ЧЭМЕР /
Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

Пазаўчора, 6 чэрвеня, сквер ля га-
лоўнага офіса “Белгазпрамбанка” на-
звалі імем аднаго з найбуйнейшых
прадстаўнікоў авангарднага мастац-

тва скульптуры ХХ стагоддзя — Восіпа
Цадкіна, бо менавіта там усталявалі яго
трохметравага бронзавага “Навігатора”
(скульптуру таксама часам называюць
“Носьбіт дароў” ці “Пасланнік”).

— Гэта па-сапраўднаму знакавая
падзея для нашай краіны, — адзначыў
старшыня праўлення “Белгазпрамбан-

ка” Віктар Бабарыка. — Праект “Арт-
Беларусь” ад пачатку задумваўся намі,
каб наглядна паказаць, які ўнёсак зра-
білі ўладжэнцы нашай краіны ў агуль-
насусветнае мастацтва.

Заканчэнне — на старонцы 13.

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ “КУЛЬТУРА” ПРАЗ
ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ.

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз
інтэрнэт-сэрвіс на сайце “Белпошты” (пункт “Афармленне
падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі”).

Соцыум

НЕКАМПЕТЭНТНАСЦЬ, СХАВАНАЯ ПАД ГІПСАКАРДОНАМ

Роспіс Зоі Літвінавай
і Святланы Катковай
у фазе сталічнага
Палаца чыгуначнікаў
падчас рамонту будынка
закрылі гіпсакардонам.
“К” разважае, ці можна
засцерагчы ўзоры
манументальнага
мастацтва ў такіх
выпадках.

ст. 4 — 5

Рэпарцёрскі марафон

У СІТУАЦЫІ БЯСКОНЦЫХ “ВОСЬ-ВОСЬ”

Разам з Беларускім бюро
ICOMOS “К” наведала
Станькава, Нясвіж, Капыль
ды Грушаўку.

ст. 6

Персона

“ПРАДАЦЬ КАРЦІНУ — НІБЫ ЗРАБІЦЬ САЛЬТА НАЗАД”

Пра магію лічбаў,
таемства мастацтва, веру
ў свае сілы ды не толькі
“К” пагутарыла
з Антонам Шапко.

ст. 12

9 1771994478007 19 023

“Адзін з філосафаў сказаў, што талент — гэта крыніца, якая нясе усё новае і чыстае Богу. Але крыніца высохне, калі ёй няправільна карыстацца. Нашай незалежнай дзяржаве патрэбна таленавітая і адораная моладзь, і дзяржава робіць усё для таго, каб вы дастойна прадстаўлялі маладу, інтэлектуальную і творчую эліту нашай краіны”, — з такімі словамі звярнуўся да аўдыторыі намеснік прэм’ер-міністра Рэспублікі Беларусь Ігар Петрышэнка на ўрачыстай сустрэчы з навучэнцамі і студэнтамі, лаўрэатамі і стывендыятамі спецыяльных фондаў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, якая адбылася 3 чэрвеня ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі.

Мікола ЧЭМЕР / Фота аўтара

Перад сустрэчай візэ-прэм’ер разам з міністрам культуры краіны Юрыем Бондарам і міністрам адукацыі Ігарам Карпенкам пазнаёміліся з выставай інтэлектуальных і творчых дасягненняў таленавітых навучэнцаў і студэнтаў. Высокія гошці затрымліваліся ці не ля кожнага стэнда, а кіраўнікі адпаведных навучальных устаноў каментавалі экспазіцыі. У прыватнасці, на стэндзе Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Ігара Петрышэнка зацікавіла сувернірная кніга “Веліч і слава Магілёўшчыны — Слава Беларусі і Расіі”, аўтарскае мастацкае афармленне якой (у тым ліку шматлікія афорты) выканаў учарашні выпускнік акадэміі, а сёння майстар друку ў сваёй жа альма-матэр Фёдар Шурмялёў. Унікальная, фактычна рукаворная кніга, выдадзеная адмыслова да Форуму рэгіёнаў у Магілёве, выйшла толькі ў пяці асобніках, два

з якіх былі падараны прэзідэнтам — Аляксандру Лукашэнку і Уладзіміру Пуціну. На сёлетнім Нацыянальным конкурсе “Мастацтва кнігі” выданне перамагло ў намінацыі “АРТ-кніга”. Гранд-прэміі спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі атрымалі навучэнцы Дзіцячай музычнай школы мастацтваў № 10 імя Яўгена Глебава, уладальнікі 1-га месца Француз-

Намеснік прэм’ер-міністра Рэспублікі Беларусь Ігар Петрышэнка на ўрачыстай сустрэчы з моладдзю.

Крыніца, што ніколі не высохне

скага музычнага конкурсу (Францыя, 2018) Настасся і Дар’я Лукашэнка, навучэнка Беларускай дзяржаўнай харэаграфічнай гімназіі-каледжа, уладальніца 1-га месца на VIII Міжнародным конкурсе класічнай і сучаснай харэаграфіі MYSL-ROKOT (Украіна, 2018) Ніка Скрабкова, навучэнец Цэнтральнай музычнай школы пры Маскоўскай дзяржаўнай кансерваторыі імя Пятра Чайкоўскага, лаўрэат II Міжнароднага конкурсу малядых піяністаў Grand piano competition (Расія, 2018) Уладзіслаў Хандогі, навучэнец сярэдняй школы № 1 Ашмян, саліст Нацыянальнага цэнтра музычнага мастацтва імя Уладзіміра Мулявіна Маладзёжнага тэатра

эстрады, лаўрэат (дыплом II ступені) XVI Міжнароднага дзіцячага музычнага конкурсу “Віцебск — 2018” Арцём Скароль, магістрант Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, уладальнік III прэміі на II Міжнародным конкурсе харавых дырыжораў імя Барыса Цёўліна (Расія, 2018) Ганна Арлукевіч, выкладчык кафедры мастацтва эстрады Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, лаўрэат (дыплом III ступені) XXVII Міжнароднага конкурсу эстрадных песні “Віцебск — 2018” Яўген Курчыч.

Ганаровымі граматамі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ўзнагароджаны загачык

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Юрыі Бондар і Святлана Стацэнка.

кафедры харавога дырыжывання Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, дацэнт Інэса Бадзьяка, вядучы майстар сцэны Вялікага тэатра, заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь Марына Вежнавец, выкладчык кафедры мастацтва эстрады БДУ-КіМ Вольга Макушынская, прафесар кафедры спеваў Акадэміі музыкі, народны артыст Беларусі Пётр Рыдзігер, выкладчык Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Акадэміі музыкі Ірына Семіянка і мастацкі кіраўнік Нацыянальнага цэнтра музычнага мастацтва імя Уладзіміра Мулявіна Маладзёжнага тэатра эстрады, заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь Святлана Стацэнка.

Святочны канцэрт юных і малядых талентаў падарыў нямала ўзрушлівых і пранікнёных хвілін далучанаці да высокага

прафесійнага мастацтва. На сцэну Акадэміі музыкі выходзілі ўжо сапраўдныя зоркі нашага музычнага і харэаграфічнага мастацтва, імёны некаторых з якіх, дарэчы, гучалі і падчас цырымоніі ўзнагароджвання: піяніст-віртуоз Уладзіслаў Хандогі і труба-віртуоз Іван Майсейна, спевакі, якія сёлета прадставяць Беларусь на музычных конкурсах у рамках “Славянскага базару”, Іван Зданюк і Ксёнія Галецкая, юная балерына Ніка Скрабкова і іншыя. Сімвалічна падчас музычных нумароў глядзеў на сцэне раяль найвышэйшай катэгорыі фірмы Steinway, на якім акампаніравалі салістам, — набыты ў 2017 годзе Акадэміяй музыкі за сродкі, вылучаныя ўсё тым жа спецыяльным фондам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі.

Учора ў горадзе на Ушы стартаваў XIX Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі “Маладзечна — 2019”. І хоць яго ўрачыстае адкрыццё адбылося ўвечар, калі, у тым ліку, былі абвешчаныя лаўрэаты Нацыянальнага конкурсу малядых выканаўцаў беларускай эстраднай песні, а Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі выканаў праграму “Песні вайны”, афіцыйныя мерапрыемствы форуму пачаліся ўжо днём.

Алег КЛІМАЎ

У Палацы культуры прайшлі II і III туры рэспубліканскага этапу ўжо зганадана мною конкурсу, у Дзіцячай школе мастацтваў запрацавала паэтычная пляцоўка “Мой родны кут, як ты мне мілы”, у Палацы культуры — музыч-

на-паэтычная гасцёўня “Пад небам бацькаўшчыны роднай”, на Цэнтральнай плошчы — канцэртная пляцоўка “Фэстывальная талка”, у Парку Перамогі — забаўляльная пляцоўка для дзяцей “Тэрыторыя

Маладзечна спявае

дзіячства”. У Палацы культуры адкрылася выстава Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь, а ў Мінскім абласным драматычным тэатры паказалі спектакль “Не пакідай мяне” па п’есе Аляксея Дударова.

Наогул, праграма фэста як заўсёды шырокая і разнастайная. На прэсканферэнцыі, што папярэднічала фестывалю, дырэктар маладзечанскага Палаца культуры Святлана Сарока распавяла, што ў паэтычнай частцы фэста заняты аж 24 вядомых беларускіх паэта, а ў Палацы культуры можна пазнаёміцца з песеннай дзіцячай творчасцю — падчас гала-канцэрта “Маладзечку” запальвае зоркі лаўрэатаў VII Адкрытага конкурсу юных выканаўцаў эстраднай песні “Маладзечку — 2019”. У малой зале Палаца культуры пройдзе творчая сустрэча з заслужанай артысткай Рэспублікі Беларусь Надзеяй Мікуліч, а ў канцэртнай Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі тэатр прадставіць

спектакль “Янка Купала: жыццё ў свеце маланак”. У Мінскім абласным краязнаўчым музеі свае вырабы прадэманструюць мастакі па шкле Таццяна і Пётр Арцэмавы. На

кансультант упраўлення прафесійнага мастацтва Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Людміла Манакова. Яна нагадала, што сёлета фестываль прысвечаны 75-годдзю

Фота Геняеў ЖЫНКОВА, БелТА.

вызвалення нашай краіны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і Году малой радзімы. Аднаведна, гэтыя тэмы зноўдуць сваё адлюстраванне ў шматлікіх мерапрыемствах форуму. Народны артыст Беларусі Міхаіл Фінберг спыніўся на дух з іх, да якіх мае дачыненне яго калектыў: гэта канцэрт у Дзіцячай школе мастацтваў, прысве-

чаны кампазітару Яўгену Глебава, і выступ часткі аркестра з джазавай праграмай у гарадскім пасёлку Чысьце Маладзечанскага раёна. Завяршала прэс-канферэнцыю Сняжана Цімчык — памочніца мастацкага кіраўніка Дзяржаўнага акадэмічнага ансамбля танда Беларусі Валянціна Дудкевіча, якая раскрыла падрабязнасці выступу свайго калектыву.

Менавіта яму прадастаўлены гонар завяршыць сёння XIX Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі “Маладзечна — 2019”. Да таго ж, сёлета калектыў справіць сваё 60-годдзе. У юбілейнай праграме “Зорны карагод” разам з ансамблем выступіць Ірына Дарафеева, Аляксандр Саладуха, Алена Ланская, Юлія Быкава, Беларускай дзяржаўнай ансамбль “Песняры”, вакальная група “Чысты голас”... І зноў, як на адкрыцці, фестывальнае неба над Летнім амфітэатрам упрыгожаць феерверкі. А мы, з сумам праводзіўшы форум, будзем кахаць ужо наступнае, юбілейнае. Чым ён нас здзівіць і парадзе?

Газета КУЛЬТУРА ШТОТДІННЕВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Галоўны рэдактар — Ілья Васільевіч СВІРЫН; **намеснік галоўнага рэдактара** — Вераніка МОЛАКАВА; **адказны скартэр** — Юрыі КАРПЕНКА; **рэдактары аддзелаў**: Надзея БУНЦЭВІЧ, Яўген РАПІН; **аглядальнікі рэдакцыі**: Дар’я АМЯЛЬКО-ВІНІЧ, Мікола ГІЛЕВІЧ, Надзея КУДРЯКІА, Настасся ПАНКРАТАВА, Антон РУДАК, Юрыі ЧАРНЫКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты**: Пётр ВАСІЛЕВІЧ, Алег КЛІМАЎ; **фотакарэспандэнты** — Сяргей ЖДАНОВІЧ; **мастацкі рэдактар** — Наталія ОВАД; **карэктар** — Таціяна ПАНКРЭВА.
Сайт: www.kimpress.by; E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефакс: (017) 334 57 41. Радыёны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыя-выдавецкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”.
Дзіцячы нагляд — СЛАБОДЗІЧ Ірына Аляксееўна; **першы намеснік дырэктара** — КРЮШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна. Праймнала: (017) 334 57 41.
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.
Аўтары допісаў павераліваюць прозвішча, понаско імя і імя па бацьку, паштарныя звесткі (нумар паштара, дату выдання, кім і калі выданыя паштары, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рупкіліцы не рэзюмуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
“Матэрыял на правах рэкламы.
© “Культура”, 2019. Наклад 3436. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці.
Палікаванне ў друку 07.06.2019 у 18.30. Замова 1926.
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”.
ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

У Пінску, абвешчаным культурнай сталіцай Беларусі на 2019 год, працягваецца і міжнародны фестываль арганнай і старадаўняй музыкі "Маці міласэрнасці". Канцэрты праходзяць у Пінскім кафедральным касцёле Унебаўзяцця Найсвяцейшай Панны Марыі.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Пачаўшыся ў канцы мая, фестываль завершыцца толькі ў канцы ліпеня. Аднымі з першых яго ўдзельнікаў, поруч з маладымі і больш сталымі знакамітымі музыкантамі, сталі юныя арганісты — навучэнцы сталічнай Дзіцячай музычнай школы мастацтваў № 1 імя Ларысы Александройскай, якія займаюцца ў Святланы Разько.

— Удзел у такім адказным мерапрыемстве, — распавяла Святлана Разько, — стаў для нас вялікім гонарам. Ехалі ў прадчуванні вялікіх і маленючых адкрыццяў — і не памыліліся. Уразіла ўсё: сам фестываль (мы паспелі наведваць адзін з яго канцэртаў — Калінікі Мядзведзевай), афішы, буклеты, арганізацыя, гасціннасць гаспадароў, старадаўні арган — нарэшце, горад, дзе многія мае вучні пабывалі ўпершыню. Нашае выступленне было прызначана на дзевяны час 2 чэрвеня, але мы прыехалі напярэдадні. Нас сустралі, правалі экскурсію, размясцілі на ноч у доме ксяндза, што пакінула незабыўны ўражанні і адразу настроіла на адпаведную атмасферу. Да ўсяго, мы змаглі парэпетыраваць позна ўвечары, а некаторыя — яшчэ і з самага ранку. Гэта было вельмі важна, бо тамтэйшы арган — пнеўматычны, з затрымкай гук: ты ўжо пачаў іграць, а гук з'яўляецца толькі

праз нейкі час. Да гэтага таксама трэба было прызвычаіцца. Але дзеці справіліся выдатна! У канцы вучэбнага года ў іх быў вялікі канцэрт у самой школе, іншыя выступленні (адзін з маі выхаванцаў іграў нават у Палацы Рэспублікі, куды дзеля яго спецыяльна везлі электрон-

лёў, — выраблены ў 1836 годзе. Гэта другі па велічыні арган на Беларусі, прычым адзін з тых рэдкіх у нас інструментаў, у якім захавалася частка барочнай канструкцыі. У часы Першай сусветнай немы адправілі яго трыбы на пералпаўку, але ў 1936-м ён быў капі-

мастацтваў, каб дзеці маглі займацца. Гэтую акцыю таксама фестываль справакаваў! Увогуле, вакол фестывалю яднаюцца людзі розных узростаў і сацыяльных слаёў. Усе канцэрты — бясплатныя. І гучыць не адно арган, але і іншыя інструменты. Выступалі, да прыкладу, вучні

Вакол аргана — і музей, і фестываль

Святлана Разько з вучнямі.

ны інструмент). Вельмі парадавала і тое, што вялася відэатрансляцыя. Звычайна арганіста нябачна, ён схаваны за магнутым інструментам. А тут была прадугледжана відэакамера, якая выводзіла выяву на вялізны экран. Такія магчымасці ёсць далёка не паўсюль. Ды ўсё ж галоўным уражаннем стала тое, як цяпер гучыць старадаўні арган, адноўлены Аляксандрам Бурдзьялёвым.

З гэтым матэматыкам па прафесіі, захопленым арганнай культурай, чытачы "К" ужо знаёмыя (гл. № 39 за 2018 год): аб'ездзішы ўздоўж і ўпоперак усю краіну, ён падрыхтаваў энцыклапедычны даведнік — альбом "Арганы Беларусі", дзе змясціў звесткі пра ўсё 123 інструменты, што ёсць на нашай тэрыторыі (і гэты спіс, вядома, паўняецца).

— Пінскі арган, — дадуеца да размовы Аляксандр Бурдзья-

тальна адрэстаўраваў. Праўда, за гэты час шмат чаго ў ім сапсавалася. Так, ён выкарыстоўваўся ў час службы, але каб праводзіць фестываль такіх маштабаў, яго трэба было давесці да ладу. Як толькі гэта было зроблена, з'явілася не проста фестывальная — сучасная гістарычная прастора. Бо ў час рамонтнай рэшткі старой кафедры было вырашана накрывць шклом, ператварыўшы ў музейную экспазіцыю. Арган з'яўна вакол сябе не толькі фестываль, але і супрацоўніцтва такіх розных структур, як каталіцкі касцёл, дзяржаўнае кіраванне ў асобе гарвыканкама — і мецэнацтва. Юрый Зісер, летас адзначаны як мецэнат культуры Беларусі, не толькі падтрымаў фестываль, але і апацілі набываць для нашай краіны пяці арганаў. Два з іх усталююць у Пінску — у музычнай школе і каледжы

Пінскай школы мастацтваў, і плануецца, што надалей яны будуць здаваць іспыты ў выглядзе публічных фестывальных канцэртаў. 8 чэрвеня на фестывалі прагучаць творы маладых беларускіх кампазітараў для аргана, скрыпкі і тэрменвокса — незвычайнага інструмента з папраўдзе боскім голасам. Сольныя канцэрты правядуць маладыя беларускія арганісты. Прыедуць і расійскія мэтры, зацікаўленыя ў тым, каб паіграць на старадаўнім інструменце.

Слухаючы суразмоўцы, я раптам падумала: гэта ж якая нагода для культурнага турызму! Можна, меламамы яшчэ не ўцямілі свайго шчасця? Але праз нейкі час, я ўпэўнена, на канцэрты фестывалю будзе не патрапіць 3-за невырагоднага наплыву ўсіх ахвотных! Карыстайцеся момантам!

K

■ Увага, конкурс!

Міністэрства культуры краіны і Нацыянальная кінастудыя "Беларусьфільм" праводзяць конкурс сцэнарыяў фільмаў у ігравой форме "Мая Беларусь".

Да ўдзелу запрашаюцца аўтары, якія маюць жаданне прадставіць сцэнарыі для намінацыі "Жыццё сучаснай Беларусі", "Легенды спорту", "Таямніцы чалавечых адносін". У кожнай з іх вызначаюцца па тры пераможцы — узнагарода за першае месца складае 50 базавых велічынь, 40 базавых велічынь за другое і 30 базавых велічынь за трэцяе месца.

Каб прыняць удзел, да 31 жніўня 2019 года неабходна прадставіць у Міністэрства культуры як у электронным выглядзе, так і на папяровым носьбіце наступныя матэрыялы: заўлку; завершаны літара-

турны сцэнарый поўнаметражнага фільма ў ігравой форме або завершаны літаратурны сцэнарый першай серыі тэлевізійнага фільма ў ігравой форме з сінopsisамі наступных серыяў (мова — беларуская альбо руская); інфармацыю аб творчай дзейнасці аўтара сцэнарыя ў сферы кінавытворчасці; копіі старонак дакумента, што пацвярджае асобу аўтара. Адзін аўтар мае права падаваць на конкурс не больш за адзін сцэнарый (асобна альбо ў саўтаўтарстве).

Разгляд заявак і сцэнарыяў, а таксама падвядзенне вынікаў конкурсу ажыццяўляе адборачная камісія, у склад якой уваходзяць пісьменнікі, прадстаўнікі кінавытворчых і кінапракатных арганізацый, рэдакцыя тэлевізійных СМІ, прафесійна зацікаўлены дзяржаўныя органы і іншыя арганізацыі, кінакрытыкі і кіназнаўцы. Вынікі конкурсу абвешчаюцца на афіцыйных сайтах Міністэрства культуры і "Беларусьфільма", а таксама ў газеце "Культура".

Родным і блізікім Міхаіла Рыгоравіча Солапава

Страта

Калектыў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь смуткуе ў сувязі са смерцю Заслужанага дзеяча культуры БССР, Заслужанага дзеяча мастацтваў Рэспублікі Беларусь, ганаровага прафесара Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, цудоўнага чалавека, таленавітага музыканта і педагога Міхаіла Рыгоравіча Солапава.

Гэта незаменная страта для Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі — Акадэміі музыкі, якой ён прысвяціў амаль паўвека жыцця, і для ўсяго музычнага мастацтва Беларусі. Найвядомейшы ў краіне дзеяч народнага выканальніцкага мастацтва, дырыжор і педагог, Міхаіл Рыгоравіч прыклаў шмат намаганняў да справы адкрыцця ў Беларусі сельскіх музычных школ, нястомна працаваў дзеля развіцця ўсёй сістэмы прафесійнай музыкальнай адукацыі ў рэспубліцы. Калегі і шматлікія вучні прафесара вучыліся ў яго не толькі Музыцы, але і выключнай самадысцыпліне, каласальнай працавітасці, духоўнаму пранікненню ў таямніцы мастацтва.

Мы аддаем даніну павагі яго гераічным франтавым заслугам. У гады Вялікай Айчыннай вайны ён камандаваў танкавым узводам 1-га Беларускага фронту. Быў цяжка паранены. За баювыя і працоўныя заслугі адзначаны высокімі дзяржаўнымі ўзнагародамі.

У нашай памяці Міхаіл Рыгоравіч Солапаў назаўжды застанецца сімвалам эпохі, моцнай і таленавітай асобай, духоўна магутным чалавекам. Пайшоў выбітны музыкант і настаўнік, але яго майстэрства будзе жыць у музычнай спадчыне Беларусі.

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Юрый БОНДАР

Быў і застаўся ў музыцы

Ён усё жыццё аддаў музыцы — і ў музыцы застаўся, нават пайшоўшы з жыцця. Без Міхаіла Солапава — заслужанага дзеяча мастацтваў Рэспублікі Беларусь, ганаровага прафесара Акадэміі музыкі, уладальніка ордэна Францыска Скарыны, ветэрана Вялікай Айчыннай вайны, ушанаванага безліччу ўзнагарод, — будзе цяжка ўявіць музычна-канцэртную прастору Беларусі.

Апошнія некалькі гадоў Міхаіл Рыгоравіч, які ўвосень мог бы адзначыць 95-годдзе, ужо не выкладаў у Акадэміі музыкі. Але ў гэта было немагчыма паверыць. Здавалася, зараз пройдзе па калідоры — як заўжды, падцягнуты, ураўнаважаны, з амаль вайскавай выпраўды, нягледзячы на паважаны ўзрост, з разлётам вялізных сівых броваў, якія, здавалася, і панеслі ў завоблачныя вышыні, каб ён глядзеў на нас адтуль — з гістарычнай, часовай дыстанцыі вечнасці.

Прайшоў вайну, сустрэў перамогу, некалькі разоў быў на мяжы жыцця і смерці — і захаваў стаўленне да музыкі як да бяскожнага сусвету, які трэба спасцігнуць, ды скарыць да канца немагчыма ніколі. Ён вяхаваў некалькі пакаленняў таленавітых, адданых музыцы баяністаў і акардэаністаў, якія працуюць па ўсёй краіне. Пакінуў шматлікія артыкулы, якія друкаваліся ў самых розных выданнях і былі прысвечаны філарманічным падзеям. Ён папросту не мог пакінуць больш ці менш значнае выступленне без свайго водгук — зацікаўленага, дасвед-

чанага, строгага і адначасова добразычлівага, зробленага на папраўдзе высокім музыказнаўчым узроўні і пафарбаванага ў сучасную палітру светлых, сонечных эмоцый. Ён пісаў не для таго, каб кагосьці ўпкінуць, размазаць, у чарговы раз канстатаваць: маўляў, няма таго, што раньш было (усё ж каму-каму, а яму і сапраўды было з чым параўноваць). Не, ён пісаў, каб падтрымаць. Натхніць. Акрыліць. Асабліва моладзь, якая заўжды больш, чым то іншы, мае патрэбу ў падтрымцы. Было ў яго нейкае псіхалагічнае адчуванне, разуменне тых, хто сумняваецца ў сабе і сваіх сілах, хто больш за іншых пакутуе над сваімі пошукамі, шляхам "у невядомае". І быў сапраўды "нюх" на адоранасць і працавітасць, што ў суме даюць талент: ён бачыў іх яшчэ на тым узроўні, калі яны не надта заўважныя.

Вядома, ён шмат расказваў пра вайну. З болей і горыччу. Асабліва пра тых хляпчухой, што гінулі, ледзь апынуўшыся на фронце. Таму, мабыць, і жыў з такой інтэнсіўнасцю, быццам за сабе і за іх. І так апекаваў маладых, разумючы іх часам лепей, чым самога сабе.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

Пабудаваны за савецкім часам сталічны Палац чыгуначнікаў не надта адрозніваецца ад мноства аналагічных аб'ектаў на велізарнай прасторы ад Брэста да Уладзівастока. У іх аснове — аднолькавая канструктыўная схема, вызначаная функцыянальнай мэтазгоднасцю і тэхналагічным патэнцыялам тае пары. Інакш кажучы, гэта тыпавы праект, крыху адаптаваны да канкрэтнага гарадскога асяроддзя. Адзінае, што надае яму ўнікальнасці, — мастацкая аздаба. У 1978 годзе Зоя Літвінава і Святлана Каткова ўпрыгожылі фая роспісам “Мая Радзіма”.

Але на сёння ўнікальная адметнасць будынка ўжо можа лічыцца страчанай — роспіс хаваюць пад стандартны гіпсакардон. Пачуўшы пра гэтае, многія задаюцца пытаннем: як жа засцерагчы найлепшыя ўзоры павеннага манументальнага мастацтва?

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

“Старая Вільня, Новы Вільнюс” — страчаны шэдэўр.

Некампетэнтнасць, схаваная пад гіпсакардонам

ТРЭШЧЫНЫ НА ШЭДЭЎРЫ

Была ў нас у савецкі час добрая завядзёнка: аздабляць тыповае і стандартызаванае чымсьці ўнікальным — роспісамі, вітражамі, габеленамі. Нават дыпломнікі кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва нашага Тэатральна-мастацкага інстытута, калі яе ўзначальваў Гаўрыла Вашчанка, абараняліся пераважна на аб'ектах — аздаблялі інтэр'еры школ, дзіцячых садкоў, медычных устаноў.

“Мая Радзіма” — работа ўжо сталых твораў. Зоя Літвінава на той момант мела вялікі аўтарытэт у прафесійным асяродку, а ў калімастацкіх колах увогуле лічылася постаццю легендарнай. Роспісам захапляўся Аляксандр Кішчанка. А гэта быў чалавек з бездакорным густам і здольнасцю безпамылкова вылучаць лепшае з наяўнага — як ювелір вылучае сапраўды каштоўны камень сярод нават удалых яго імітацый.

Але ўсе гэтыя акалічнасці на лёс твора не паўплывалі. У Палацы чыгуначнікаў, які сёння называецца Культурна-спартыўным цэнтрам, актыўна ідзе “сёўрамент”. Дырэктар установы Аляксандр Кульга кажа, што на рэстаўрацыю роспісу, якому летас спойнілася 40 гадоў, няма грошай. Маўляў, мікраклімат кшталту музейнага тут не прадугледжаны, воль на роспісе і з'явіліся трэшчыны, дзе-нідзе адвалілася фарба.

Як распавёў спадар Кульга, ён звяртаўся да “асоб дасведчаных”, і тыя агучылі прыблізны кошт рэстаўрацыі — для чыгуначнікаў ён непад'ёмны. Папраўдзе падаецца дзіўным, што не спыталі найперш саму Зюю Літвінаву — потым яна сцвярджала, што была гатовая зрабіць тую рэстаўрацыю задарма... Так ці інакш, роспіс ужо закрылі ад вачэй. Мо на час, мо назаўсёды.

ШТО ЗАСТАЕЦЦА РАБІЦЬ?

Варта адзначыць, што фармальна закон тут не парушаны.

Сграфіта Гаўрылы Вашчанкі і Уладзіміра Стальмашонка. Фота minsk-old-new.com

Дадзены твор манументальнага мастацтва (як і большасць іншых) не мае ніякага ахоўнага статусу. Ці могуць асобныя грамадзяне або грамадскія арганізацыі абараніць культурную каштоўнасць, калі яе з нейкіх прычын не абараняе закон? Такое пытанне я адрасваў старшынні Беларускага саюза мастакоў Рыгору СІТНІЦЫ.

— Сітуацыя, пра якую ідзе гаворка, выклікае ў мяне абурэнне, — адзначыў ён. — І наш саюз як творчая арганізацыя, і кожны чалавек, хай нават далёкі ад мастацтва, але калі ён лічыць сябе грамадзянінам, мусяць у гэтай сітуацыі ў меру сваіх сіл супрацьстаяць варварству.

Тым больш, што гэты выпадак, на вялікі жаль, не адзіны. У колішнім кінатэатры “Вільнюс” быў знішчаны роспіс Зюі Літвінавай, выкананы ва ўнікальнай для нас тэхніцы энкаўстыкі. Лічу, што па сваёй значнасці ён быў адным з найвыбітнейшых узораў нашага манументальнага мастацтва. Затым у колішнім кінатэатры “Партызан”, які цяпер “Дом кіно”, зрабілі ступенчатую столь, якая на два метры закрыла работу Мая Данцыга. Зноў жа, гэта ўнікальны твор, выкананы ў даволі рэдкай для Беларусі тэхніцы фларэнтыйскай мазаікі. Затым былі знішчаны

два сграфіта на фасадзе Палаца культуры Камвольнага камбіната, які цяпер належыць гораду. Іх аўтары — Гаўрыла Вашчанка і Уладзімір Стальмашонка. Сёння на месцы сграфіта нейкі арнамент, які чамусьці падаўся лепшым за аўтарскую работу двух народных мастакоў Беларусі. Цяпер воль нішчыцца роспіс Зюі Літвінавай...

Калі я звярнуўся ў Міністэрства культуры, каб яны абаранілі роспіс, мне адказалі, што твор не ўключаны ў Спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў. Паралілі звярнуцца да гарадскіх улад. Маўляў, гэта іхняя кампетэнцыя і адказнасць. У “горадзе” ж мне казалі, што ў будынка ёсць канкрэтны гаспадар, воль хай ён гэта пытанне і вырашае. А як дырэкцыя Палаца вырашае, мы ўжо ведаем...

— І што застаецца рабіць?

— Неяк трэба давесці гаспадару будынка, што калі ён так ставіцца да твора мастацтва, тым больш твора ўнікальнага, дык з'яўляецца нікім іншым, як вандалам. Мы ж — і неабывяковы грамадзяне, і арганізацыі — павінны закідаць сваімі зваротамі ўсе інстанцыі, якія адказваюць за культуру ў нашай краіне.

— Прыйдзе дзяржаўны чалавек і навядзе парадка?

Так фасад Палаца культуры Камвольнага камбіната выглядае цяпер.

— Хачелася б так думаць... Але я і пра другое магу сказаць. Воль мы бачым гэтыя дзікунскія жоўтыя вазы на праспекце на адрэзцы ад вуліцы Купальна да плошчы Перамогі. Гэтая безгустоўшчына не аднаму мне муліць вока. А ў горада нібыта ёсць людзі, адказныя за эстэтыку — і галоўны архітэктар, і галоўны мастак, ёсць розныя мастацкія саветы... І ніхто не збіраецца рэагаваць: маўляў, зрабілі і хай будзе, абы нас не турбавалі.

Ці воль іншы прыклад. Стаіць помнік Якубу Коласу, а побач з ім з'явіліся дзве велізарныя светлавыя загагуліны, якія цалкам трапляюць у кантэкст помніка. Хоць бы іх метраў на 30 ад яго ўсталявалі. Але яны цалкам “па-высокамастацку”, як, мабыць, лічыць аўтар гэтай ідэі, “дапоўнілі” твор народнага мастака Заіра Азгура. Ніякіх саветаў па гэтых аб'ектах не збіралі.

— Наколькі эфектыўныя такія саветы?

— Ёсць гарадскі мастацкі савет, чальцом якога я з'яўляюся. Дык мы калі прымаем хоць якую мемарыяльную шыльду, спрачаемся за кожную літару. Паўсантыметра ўправаўлева, архітэктурная прывязка і гэтак далей. Вельмі строга праходзіць абмеркаванне! Але што адбываецца далей? Ве-

шаюць гэтую шыльду — і праз нейкі час з'яўляецца ледзь не на яе галаве рэклама нейкага стаматалагічнага кабінета! Гэта канкрэтны прыклад: шыльда народнаму мастаку Валянціну Волкаву на вуліцы Якуба Коласа. Фактычна рэкламшчыкі нікому непадкантрольныя. А мы тут мучымся, час свой час марнуем, спрачаемся, ці можна гэтую дошку на сантыметр у бок пасунуць. І такіх прыкладаў я безліч прывяду.

— А графіці на будынках, якія становяцца надзвычай папулярнымі, калі-нікала праходзіць праз манументальныя саветы?

— Хто ўздгадзіць гэтыя графіці? Хай паспрабуе прафесійны мастак зрабіць манументальны твор на тарцы дзевяціпавярховага дома! Гэта ж дзясяткі саветаў, узгадненняў, зацвярджэнняў і пераробак эскізаў. А тут прывязджаюць хлопцы з Бразіліі ці мясцовыя баруцкі — і робяць без усялякіх саветаў! Проста робяць і ставяць перад фактам. Дзеля чаго тады тыя саветы? Дзеля чаго збірацца? Я хутка ўжо не буду туды хадзіць, бо яны безвыніковыя.

— А ўсё ж такі: ці воль выпадкі, калі нейкі культурны аб'ект здолеў абараніць людзі паспальтныя?

— Можа, нешта і было за савецкім часам, на хвалі тае “пе-

Фрагмент роспісу “Мая Радзіма” ў Палацы чыгуначнікаў.

Роспіс Віктара Хацкевіча “Балада пра Бацькаўшчыну” ў будынку аўтавакзала “Маскоўскі”.

Мазаіка “Партызаны” Мая Данцыга і Барыса Нямомншчага ў ДOME КІНО. Фота kinominska.by

рабудовы”... А ў суверэннай Беларусі — не памятаю. Вось, дарчы, найноўшы прыклад. У Краснадарскім краі ёсць санаторый, які належыць нашай краіне. Там вітраж аграмадны, і неўзабаве ён будзе знішчаны. Мне гэта расправёў чалавек, які ўжо бачыў калькуляцыю на рамонт. Захаванне вітража там не прадудледжана.

— Як было і з роспісам Віктара Хацкевіча на аўтавакзале “Маскоўскі”?

— І аўтавакзала таго няма, і роспіс той нікому не патрэбны. Яго знялі, бо ён складаўся з сегментаў, якія на сцяне не маляваліся, а манціраваліся на ёй. Разрэзалі на кавалкі, і недзе ў нас на камбінаце ён ляжыць. Аднавіць яго наўрад

ці будзе магчымасць, хоць спачатку здавалася, што калі-небудзь дзе-небудзь для яго знойдзецца месца. Ну, па-першае, каб зманціраваць па новай, трэба тая ж архітэктура ці падобная — гэта ж цэлая праблема падагнаць манументальны твор пад новы інтэр’ер. А па-другое, хто будзе гэтым займацца?

— Але ж ёсць і станоўчыя прыклады. Вось захаваліся ў Чырвоным касцёле вітражы Вашчанкі, хоць рабіліся яны для Дома кіно, а потым будынку быў вернуты статус храма.

— Тут мы маем рулівага гаспадара, які разумее каштоўнасць таго, што дасталася яму ў спадчыну. Выпадак сапраўды рэдкі. Я ўжо баюся, што ў

колішнім ДOME настаўніка можа знікнуць роспіс “Асветнікі”. Там трэба адсочваць сітуацыю, бо рамонт не за гарамі.

— Як я разумею, усё ўпіраецца ў культуру грамады. Ніякімі законамі не абараніць твор мастацтва, калі ў вачах грамады ён не з’яўляецца каштоўнасцю...

— Канешне! А яшчэ ў на-яўнасці — інертнасць людзей, якія паводле свайго статусу і службовага абавязку мусілі б клапаціцца пра захаванне культурнай спадчыны.

— А ці не ёсць згаданыя вамі выпадкі — у тым ліку і сітуацыя з роспісам у Палацы чыгуначнікаў — праймай падсвядомага адмоўнага стаўлення да савецкай спадчыны?

— Я так не думаю. Ды і якая там ідэалогія ў роспісах Літвінавай? Гэта проста высокае мастацтва. Ніхто ж не замахваецца на мазаіку Кішчанкі на Юбілейнай плошчы, хаця там рэальна прысутнічаюць савецкія сімвалы. Гэта проста такое гаспадаранне... Гэта як у Драгічынскім раёне: адзін святар “палешчыў” — ён у гэтым упэўнены! — драўляную царкву XVIII стагоддзя. Васямнацатага! Помнік архітэктуры, прычым шэдэўральны! Ён змяніў форму вежаў, абшыў царкву сайдынгам, пакрыў металадохойкай. І цёпла стала, і “красіва”.

— І тым не меней... Хто можа абараніць аб’екты культурнай спадчыны, калі нават помнікі з Дзяржспісу гістарычна-культурных каштоўнасцяў часам выглядаюць безабароннымі?

— Асобы і грамадскія арганізацыі, якія маюць палітычную вагу.

АДКАЗНЫЯ ЗА ЗАХАВАНАСЦЬ

Дарчы, у Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь мне нагадалі, што ёсць Пастанова Савета міністраў Рэспублікі Беларусь ад 19 верасня 2008 года № 1372 “Аб некаторых пытаннях стварэння (рэканструкцыі) і прыёмкі твораў манументальнага і манументальна-дэкаратыўнага мастацтва”, дзе ў раздзеле 7, пункт 34 чорным па белым напісана: “Арганізацыі, на баланс якіх перадаюцца творы манументальнага і манументальна-дэкаратыўнага мастацтва, нясуць адказнасць за іх захаванасць”.

З гэтага можа вынікаць, што калі на роспісе ў Палацы чыгуначнікаў з’явіліся трэшчыны, абсыпалася фарба ці абваліліся кавалкі жывапіснага слою, дык гэта недагляд таго, хто паводле закону “нясе адказнасць за захаванасць твораў”.

Той відавочны факт, што роспіс “Мая Радзіма” — выдатны мастацкі твор, ніхто не аспрэчвае. Таму калі кіраўніцтва згаданай пастановай і логікай, яго ратаванне — гэта праблема не грамады і ўладных структур, а непасрэднага ўласніка. У такім святле “пахаванне” роспісу пад гіпскардонам выглядае як спроба схаваць... не будзем гаварыць “злачынства”, але, відавочна, прафесійную некомпетэннасць.

Калонка рэдактара

Прычына недатыкальнасці

Не згодны я з некаторымі думкамі, што агучаныя ў суседнім матэрыяле: маўляў, калі твор мастацтва не з’яўляецца каштоўнасцю ў вачах грамады, закон тут бяспільны... Грамада — гэта ўвогуле паняцце пыткае. Таму часам няшкодна ўсё прапісаць чорным па белым.

Вось вам добры прыклад. У сталіцы ёсць творы савецкага манументальнага мастацтва, якім нічога сёння не пагражае. Гэта і вітражы Гаўрылы Вашчанкі ў кінатэатры “Масква” і Чырвоным касцёле (тут прычына далёка не толькі ў яго цудоўным прабашчы), і насценныя мазаікі Аляксандра Кішчанкі (праўда, не ўсе)... Галоўная прычына іх “недатыкальнасці” наступная — нехта калісьці парупіўся ўнесці гэтыя знаквыя творы мастацтва ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў — не праз час іх стварэння (даволі нядаўні), але праз мастацкую вартасць. І цяпер яны абаронены законам.

Ілья СВІРЫН

Адпаведна, ніякі “моцны гаспадарнік” ужо не спляжыць іх сўраамонтам і не замяніць на нейкую безгустоўшчыну. Болей за тое — мінскі муніцыпалітэт, крытыка на адрас якога прагучала з вуснаў шанюўнага спадара Сцінчы, не так даўно выдаткаваў вельмі прыстойную суму на грунтоўнае аднаўленне тых жа “Партызанаў”, а цяпер рэстаўруе яшчэ і мазаікі ля мікрараёна “Усход”.

Іншая справа, што творы такіх — унесеныя ў Дзяржспіс — вельмі мала. Здаецца, вышэй я прывеў бадай вычарпальны іх пералік. Але ёсць і добрая навіна: змяніць статус кво ў дадзеным выпадку цалкам магчыма.

Наўпрост паўздзейнічаць на “моцнага гаспадарніка” мы не можам — права ўласнасці яшчэ ніхто не адмяняў, як і права рабіць са свайой уласнасцю тое, што жадае аб’ядама, калі закон яго ў гэтым не абмяжоўвае. А вось абмежаваць права ўласніка цалкам дэ-юрэ — калі ласка! Для гэтага трэба не так і шмат: падрыхтаваць адпаведны спіс дакументаў і падаць заяўку на ўнясенне тых ці іншых аб’ектаў у Дзяржспіс. Дэ-юрэ гэта можа зрабіць любы грамадзянін.

Дэ-факта ж, як паказвае практыка, гэта пад сілу толькі грамадскім арганізацыям. Станоўчыя прыклады ўжо ёсць — тая ж Асмалюка, якую адстойвала “Гісторыка”. Барашбе за яе статус спадарожнічала цэлая кампанія, якая ўключала, у тым ліку, і даследаванне самой архітэктурнай спадчыны. І, канешне, папулярызаванне — што таксама вельмі важна.

Цалкам дарчы было б правесці такое даследаванне і ў дачыненні да павянальнай манументалістыкі. Бо нават няўзброеным вокам відаць, што далёка не ўсе яе ўзоры можна назваць шэдэўрамі (як гэта нядаўна зрабіў адзін модны сайт). Некаторыя творы мо і праўда не след захоўваць. Хаця, канешне, пералічаных у суседнім матэрыяле прыкладаў гэта не тычыцца.

Хто павінен быць судзімай ў далдзеным выпадку? Зразумела, мастацтвазнаўцы. Менавіта іх прэрагатыва — зрабіць грунтоўную экспертызу і вынесці вердыкты. Бо ёсць такая бяда: “моцны гаспадарнік” можа не ведаць імя Літвінавай. Яму варты пераканаўча давесці, наколькі важны для гісторыі нашай культуры часова довераны таму Івану Іванавічу твор мастацтва. А найлепей на тое працуе акурат афіцыйны статус каштоўнасці.

Не, я, вядома, не намякаю, што “аганізаваць і ўзначаліць” грамадскі рух па рэвізіі дадзенага сегменту спадчыны добра было б самай вялікай грамадскай жа арганізацыі мастакоў краіны. Так, не сумняюся, што клопатаў у яе і без таго шмат.

Хаця, здавалася б, такі крок выглядаў бы цалкам лагічным. Пагатоў, адной з асноўных задач творчых суполак — як па мне — з’яўляецца абарона іх членаў. У тым ліку і ад “моцных гаспадарнікаў”.

На сувязі!

Паважаныя чытачы!
Нам цікавае ваша меркаванне па гэтай ды іншых тэмах нумара!
Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77
альбо на электронную скрыню kultura@tut.by.
Тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97.
Абмяркоўвайце на акаўнтах kimpresby ў сацыяльных сетках!

Дзіўна, але правядзенне — упершыню за пяць гадоў! — маштабнага конкурсу “Спадчына ў дзеянні” не выклікала нармальнага ажыятажу (ды ладна: хача б проста ўвагі) з боку маіх калегаў. Таму і прэс-тур, які Беларускае бюро ICOMOS зладзіла па выніках таго спаборніцтва (пра яго мы ўжо падрабязна пісалі), не спарадзіў бурны ў сацсетках. Хача дарэмна. Мы пабачылі шмат цікавага, пазнаёміліся з прыемнымі людзьмі і ў чарговы раз пераканаліся: калі нешта ў нас са спадчынай і робіцца, то найперш дзякуючы ім — прыемным людзям.

Ілля СВІРЫН /
Фота аўтара

**СТАНЬКАВА:
НА “ПЕРАСЕЧАНАЙ
МЯСЦОВАСЦІ”**

Архітэктар Алег Масліеў са сваёй шыкоўнай бародай і ў французскіх — сам нібы родам з тых часін, калі жыццё ў сядзібе Чапскіх віравала, калі дамы каталіся на лодках, на беразе граў аркестр, а прыручаныя мядзведзі-кур’еры выконвалі дробныя даруночкі.

Але няма таго, што было раней. Кнігі з шыкоўнай графскай бібліятэкі згарэлі ў пячурках тутэйшага люду. Палац у савецкую пару быў узарваны (па адной з версій — каб не прыцягваць увагу турыстаў: тут знаходзіўся важны вайсковы аб’ект). Сёння тэрыторыя сядзібы паззеленая паміж рознымі ўласнікамі (кажуць, мясцовыя ўлады раз-пораз і дасюль падліваюць алею ў агонь, “наразаючы” новыя участкі) і забудаваная шэрымі спарудамі з сілікатнай цэглы ды прыватнымі дамкамі з агародамі.

Аднак сярод “перасечанай мясцовасці” — мноства цікавастак. Гэта і камень у гонар Статуа ВКЛ, і дуб, на якім параўнальна нядаўна маламка выпаліла абрысы Багародзіцы, і брама — дакладней, яе зарослыя хмызём рамантычныя руіны, дзе сёння можна здымаць фільмы пра вайну. Хача насамрэч вайна тут не вівалая: яшчэ ў 1983 годзе прыбудова да брамы была жылая. Але потым мясцовыя жыхары пачалі хадзіць туды па дарожцы будмагэрыялы.

Нагляды доказ вяхаўчага патэнцыялу спадчыны (або яго адсутнасці) мы атрымалі, наведаўшы ўжо трохі прыведзены да ладу ўчастак сядзібнага комплексу — прыстань на сажалцы.

— Гэтую альтанку пачалі псаваць у першы ж дзень, калі яна толькі з’явілася, — распавёў Алег Масліеў. — Докаратыўныя элементы на мосце зніклі таксама вельмі хутка.

Журналістаў не магла не прывабіць яшчэ адна тутэйшая цікавостка, якую Алег Масліеў прамінуў без каментарыяў — музей пластыкавага трэш-арту, створаны нейкім рупліўцам на сваім падворку. Побач з ім шмалда: філіял сядзібы Чапскіх. Жарты жартамі, але пакуль гэта адзіны музей, які чакае турыста ў Станькава. Ёсць

яшчэ невялічкі школьны — ужо за тэрыторыяй сядзібы. Але туды не так і проста трапіць.

Здавалася б, пра месца для музея паруліліся самі Чапскія (якія, дарэчы, мелі тут адзін з найбагацейшых прыватных музеяў Еўропы). Найпрыгажэйшы элемент комплексу — неагатычны будынак скарбу — даўно чакае на вяртанне свайго адпачатнага функцыяналу. Ён і выглядае няблага — не тое што тая брама. Але давесці яго да ладу ўсё ніяк не атрымаецца.

У школьным музеі, якім палюбоўна (і на грамадскіх, вядома, пачатках, апыкуецца Алег Масліеў) ёсць і ягоны макет адноўленай сядзібы. Выглядае ён, канешне, зусім не так, як нягледзячы рэалісмац. Але спадар Алег марыць, што зваротны працэс — рэгенерацыі і Рэнесансу — вось-вось распачнецца. І марыць ужо даўно. Гісторыя Станькава ён усур’ёз цікавіцца недзе чворць стагоддзя таму. І не раз у яго распевах праслізнула паведамленне: пакуль фінансаў няма, але вось-вось — і ўсё закруціцца.

“Вось-вось” цягнуцца доўга. Што нават дзіўна для такога аб’екта: блізкасць да сталіцы, раскошная гісторыя і папулярнасць колішняга мора Мінска (прынамсі адно яго дзецішча — бровар — не забывае свайго дабрадзеля) прываблілі б мноства наведвальнікаў. Думаецца, не меней, чым турыстычны комплекс, які — тыповы для нас парадокс! — паўстаў у чыстым полі за кіламетр ад сядзібы.

Пакуль жа аднавілася толькі царква знакамітага расійскага архітэктара Канстанціна Тона (стваральніка Храма Хрыста Збаўшчы!). Прычым аднавілі яе, кажучы, нават на “яйкавых” злучках замест цэменту — не кажучы ўжо пра с’юра-монт.

Згодна з падазненнямі на конкурс дакументамі, комплексны праект рэгенерацыі сядзібы распачаты яшчэ ў 2007 годзе. Яго фінал прадбачыла адрэсены ажно да 2035 года. Але калі кіравацца

Брама ў Станькава пераўтварылася ў “рамантычныя руіны” нядаўна.

Скарбец усё яшчэ чакае аднаўлення.

У сітуацыі бясконцаў “ВОСЬ-ВОСЬ”

Вежа кляшара прыцягвае ўвагу турыстаў.

логікай “вось-вось”, нават і гэтага часу можа не хапіць.

**НЯСВІЖ: У ВЕЖЫ
ПАКУЛЬ ГАЛУБЫ**

Наступны прыпынак — ля колішняга бенедыктынскага кляшара, дзе ўжо з XIX стагоддзя рыхтуюць настаўнікаў. Яго надбрамную званіцу бакавым зрокам бачаць многія дзясяткі тысяч турыстаў. Апошнія маглі б і ўскарабкацца на яе верх, пакінуўшы на ўваходзе пару рублёў — балазе, краівыды на ставы і паркі алтуль адкрываюцца шыкоўна. Як распавяла дырэктар каледжа Алена Жураўлёва, такія задумы былі, толькі не рэалізаваліся яны па той самай, усім сумнавядомай прычыне. Таму пакуль што ў вежы валадарыць галубы.

Але не яна нас цікавіць. Журналістаў сустракае Ігар Шыкулаў — яшчэ адзін чалавек-унікум. Прафесійны мастак-рэстаўратар з легендарнай суполкі “Басталія” раз на тыдзень выпраўляецца з Мінска ў Нясвіж, каб здзіць заняты для вучняў каледжа. Таго заробку, які ён там атрымае, не хапае нават на бензін!

Навошта яго гэта? Бо ягоны дзядуля родам з Нясвіжа,

працаваў яшчэ ў Радзівілаў. Да ўсяго, разам з жонкай ён ладзіць у каледжы цікавы праект, мэта якога — дадуць выхаванцаў (пераважна з вёсак або малых гарадоў) не толькі да спалчынны, але і ўвогуле да сусветнай культуры, адкрыць перад імі новыя даяльчынны.

Невялічкае памяшканне спрэс напоўненае сэнсамі, якія лёгка счытаюць маладыя розумы. Тут і зандажы, што адкрываюць воку кладку часоў Бернадоні, і гібрэд “Вітэрыянскага чалавека” з “Мадэларам” Ле Карбузье, і геаметрычныя абстракцыі а-ля Малрыяна... Спадар Ігар падкрэслівае: гэта не музей і не спроба рэканструкцыі аўтэнтычных інтэр’ераў на патрэбу турыстаў. Гэта рабочая прастора, навучальны майстэрні.

Тое, што ягоны праект быў прызнаны найлепшым у сваёй намінацыі, паласца заканамерным. У Беларусі вельмі шмат архітэктурных помнікаў сёння належыць устаномам адукацыі. Але як выкарыстоўвацца імі гэтыя багаты гістарычныя бэкграўнд? Часцяком ніяк. Што дзіўна: варыянтаў тут настолькі багата, а плён настолькі відэачыны — і як дадатковы чынік выхавання маладзья-

Дах у грушаўскім гымне практычна адсутнічае.

ку, і як спосаб павысіць прэстыж самой установы. І гадоўнае: усе гэтыя варыянты маюць шанец пераўтварыцца адукацыйную руціну ў несупынным творчы працэс. Спадар Ігар гэта зразумее. А вы?

**КАПЫЛЬ: А ЧАМУ Б
НЕ МАЛЕВІЧ?**

Пераздэжаем досыць уяўную цяпер мяжу паміж Усходняй і Заходняй Беларуссю — і неўзабаве мы ўжо ўскарабкаемся ў Капыль. Ландшафт тут настолькі альпійскі, што захапленню няма межы.

Узгор’і, якія знаходзіліся на шляху з варагаў у грэкі, былі заселены яшчэ ў спаконвечныя часы — як сведчаць археолагі, стагоддзю гэтак піль да Нараджэння Хрыстовага. А вось з памяткамі даўніны Капылю не тое каб нафта пашчасіла: у горадзе назбіраецца хіба з дзясяткаў стагодковых камяніц.

І менавіта таму новае кіраўніцтва райвыканкама не толькі аддала адну з іх пад пашырэнне музейных плошчаў (у наўняў “гарбарні” экспазіцыі, канешне, дыхтоўная, ды нафта ўжо маленькая), але і запланавала новы, звышшыкоўны праект. На пакрытай Замакавай гары, а таксама ў яе ваколіцах — і для турыстаў (пакуль збольшага патэнцыйных), і для “свайх”.

І вось тут вельмі ўзрадавала адна акалічнасць. Мясцовыя ўлады не сталі пракладаць шлях да сваёй мэты саматужна, шукаючы прасцейшыя варыянты. Як, напрыклад, зрабіў муніцыпалітэт аднаго не самага беднага ў нас горада, што мае падобныя з Капылём праблемы. Прадстаўнік мясцовых уладаў неск вельмі хваляўся мне, што замест навукоўцаў, якія за свае эфэмерныя праекты рэкан-

струкцый бярэць шалёныя грошы, “запрасілі” да працы мясцовых зэкаў. Скажамно! І ў выніку такога падыходу атрымаўся першы прэтэндэнт на званне найгоршай інтэрпрэтацыі археалагічнага помніка (дарэчы, ICOMOS збіраўся ўручыць і антыпрэміі, але, злашча, перадумаў).

Капыльцы ж звярнуліся да саміх “ікамосаўцаў” (а сярод іх ёсць і прафесійныя архітэктары). І тыя падшлі да пытання з веладанам траўля: ніякіх псеўдавежаў і дрэўных гармат, ніякай прафанцаў мінуўшчыні! І ніякай рэканструкцыі, якую ў нас часцяком называюць рэстаўрацыяй. Толькі кратыць, толькі ландшафтны дызайн, куды — чыста асацыятыўна — утлішчаныя і Казімір Малевіч з Аленыя Кіш. Калі другая ў вас пытанне не выкіла, то наконт першага мару паплумачыць: ёсць версія, што нарадзіўся ён акурат у гэтых пенахах. А міфы, як вядома, паліва для творчай думкі.

Карашей, варта пажадаць дырэктару музея Валянціне Шураковай, каб той праект уласасобіць. Ён рызкоўны, але папраўдзе прываўны. Эксперымент будзе карысным для многіх паселішчаў (асабліва на ўсходзе Беларускай), дзе нічога цікавага, акром археалагічных помнікаў, ужо і не захавалася. Дарчы: чуў, у адным з такіх месцаў пачалі “капаш” — у пераносным, канешне, сэнсе — у бок эксперыментальнай археалогіі. Гэта, калі не ведаецца, яшчэ адзін сусветны трэнд. Капайце далей!

**ГРУШАЎКА:
УСЁ ПАЧЫНАЕЦЦА
З ДЗІРАЧКІ У ДАХУ**

Думаецца, ужо не варта ў нас тлумачыць, што гэта за аб’ект. І, канешне, я вельмі ганарыўся, калі нашу рэдак-

цью прыгадвалі сярод тых, хто спрычыніўся да яго захавання.

Калі вы прапусцілі мінулыя серыі, гісторыя тут такая. Закінутай сядзібай зацікавіліся валанцеры — і найперш Зміцер Юркевіч, які ставіць за мэту жыцця, каб наш нацыянальны герой Тадэвуш Рэйтан, чый лёс з гэтай Грушаўкай і павязаны, успрымаўся так, як належыць. Натуральна, мы іх падтрымалі.

У кожным разе, нешта ў Грушаўцы зварухнулася. Наколькі на гэта паўплываў Зміцер, а колькі — Генпракуратура нашай краіны, якая паведамляла мясцовым уладам, што цяперашні стан сядзібы — ужо само па сабе парушэнне заканадаўства — а казачь не вазьмуся. Галоўнае — вынік.

І вось, архітэктары з "Брэстрэстаўрацыі" ўжо засвойваюць першую частку с'юрантану. Праўда, цудоў чакачь пакуль не выпадае: грошай хопіць адно на вонкавы рамонт сядзібнага дома і аднаўленне знакамітай капіцы, што знаходзіцца па сярод лесу. Пакуль туды без каскі ўваходзіць не рэкамендуецца: можа і "прыляцеш".

Зрухі ёсць, але... Навідавоку і адваротны працэс: папраўдзе шыкоўны сядзібны комплекс разбураецца на вачах. Я пра свае вочы кажу, калі што! Той унікальны, на думку сур'езных даследчыкаў спадчыны, свіран, пра які мы шмат ужо пісалі, на сёння захаваўся прыблізна напалову. Хаця, на маёй памяці, усё пачыналася з невяліччай дзірачкі ў даху.

Не так даўно падобная дзірачка ўтварылася і ў кароўніку — які яшчэ пару гадоў таму займала мясцовыя гаспадарка, чыё стаўленне да спадчыны Рэйтанаў заўсёды выклікала ў мяне непрыемнае здзіўленне. І вось, гаспадарка сышла, кароўкі даўно ў кілбасе — а зайшоўшы ў кароўнік, я зразумеў, што праблемаў толькі паболева.

Не мне вырашаць, хто, калі і навошта співаў жалезныя слупы, аслабіўшы тым самым канструкцыю даху. Хай гэтым зоймуцца кампетэнтныя органы. Тут ясна адно: кароўнік трэба ратаваць! Бо іначай ён стане такім самым, які блізка да яго стайня — там ужо мала што ўрагуеш.

Суняцца тут толькі адно. Надзея цяпер — не толькі на Змітра ды іншых валанцёраў, якія стварылі часовыя шугуны да па-над самай каштоўнай часткай комплексу — Мураванкай — але і на мясцовыя ўлады. Памятаю, была ў мяне на старонках "К" перапіска — на жаль, "безответная" — з адным работнікам гаспадарчай групы, які не вельмі спынаўся выконваць свае абяцанні. Дык што: у яго ёсць шанец выправіцца! І вось толькі не трэба гэтых "вось-вось"!

Хутка пра Ваню ЗДАНЮКА будзе казаць на ўсіх тэлеканалах — час "Славянскага базару ў Віцебску" блізіцца. Менавіта Ваня (а не Іван) сёлета прадставіць Беларусь на XXVIII Міжнародным конкурсе выканаўцаў эстраднай песні "Віцебск — 2019". Конкурс для яго справа даволі звыклая — іх было нямаля, хаця артыст яшчэ зусім малады і вучыцца на трэцім курсе БДУКіМ. Але ж я спевам і выступленням на сцэне ён прывясціў амаль усё жыццё! І вось узятая новая вяршыня — у канкурэнтнай барацьбе здабывае права выступаць на конкурсе ў Віцебску і 13 — 14 ліпеня змагацца за Гран-пры. У дзень "Славянскага хіта" Ваня Зданюк у суправаджэнні Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі выканае новую песню аўтарства Uzari, а ў дзень "Сусветнага хіта" прагучыць песня групы Imagine Dragons. Жадаем нашаму маладому артысту ўдачы!

Надзея КУДРЭЙКА

— Вы дасведчаны "конкурсны баец", але такі фестываль, як "Славянскі базар у Віцебску", пакуль, мабыць, самы значны ў вашым 19-гадовым жыцці?

— У маёй біяграфіі ўжо былі сур'езныя тэлепраекты — напрыклад, "Ну-ка, все вместе" на тэлеканале "Россия-1", "Битва талантов" на МузТВ. Але такога маштабнага і значнага конкурсу, на якім мне даверана прадстаўляць сваю краіну, яшчэ не было. Гэта той самы фестываль, які дае мне шанс гучна заявіць пра сябе як пра артыста. А яшчэ дзякуючы ўдзелу ў гэтым конкурсе я маю магчымасць працаваць з камандай Прадзюсарскага цэнтра "Спамаш", які і займаецца маёй падрыхтоўкай.

— А раней вы сачылі за конкурсам у Віцебску? Хто вам запомніўся?

— Па магчымасці ўключаў тэлевізар падчас трансляцыі. Бо гэта ж цікава і з меркаванняў набываць вопыту: глядзіш на канкурсантаў, разумеш, што спяваюць у гэтым годзе, і як спяваюць. Канешне, найбольш мяне ўразіў Дзімаш, які атрымаў Гран-пры ў 2015 годзе — ён проста ўнікальны спявак.

— Вы схілы да моднай актуальнай музыкі. А яна даволі рэдка гучыць на конкурсах вакалістаў, асабліва калі яны спяваюць у суправаджэнні аркестра. І ўвогуле, "Славянскі базар" у першую чаргу асацыяруецца з традыцыйнай, яшчэ савецкага ўзору эстрадай. Вы прадстаўнік іншага пакалення. Ці не пужае вас гэта?

— Яшчэ на фінале адборачнага канцэрта ў Оршы была мэта выступіць менавіта з тым, што падабаецца мне, што слухаю я, і ад чаго я выканаўца я атрымліваю задавальненне. Гэта былі кампазіцыя Nature групы Imagine Dragons і песня Уладзіміра Прасякова "Слушай тишину". Мне нават казалі: "А як ты будзеш Imagine Dragons спяваць? Гэта ж увогуле нефармат, гэта не для конкурсу!" Але журы ацаніла добра, а публіка ўвогуле выдатна сустрэла маё выступленне — уся зала палівала, апладыскавала яшчэ на працягу самой песні. Такім чынам я трохі палімаў стэрэатыпыны ўяўленні. Я так і кажу, што мы ідзём на "Славянскі базар" ламаць стэрэатыпы, прынесці туды нешта новае. Разлічваем, што і журы, і публіка гэта ацоніць.

— Асабліва адказны і складаны першы конкурсны дзень — песня ў суправаджэнні аркестра пад кіраваннем Міхаіла Фінберга. У вас будзе не даўні шпільгер, а прэм'ерная кампазіцыя, што яшчэ больш ускладняе задачу. Ці даводзілася раней спяваць з аркестрам?

— Пакуль не даводзілася, але вопыт выступлення з жывымі калектывамі ўжо ёсць — напрыклад, на джазавых канцэртах. Да самога

Ваня ЗДАНЮК:

"Буду ламаць стэрэатыпы"

конкурсу ў мяне будзе дзесяць рэпетыцый з аркестрам, і думаю, што з Міхаілам Якаўлевічам знойдзем параўменне.

Аўтар песні — Uzari, а мы даўно працуем разам, ён мяне ведае, разумее як выканаўца. Uzari напісаў кампазіцыю, у якой я буду пачуваць сябе камфортна і свабодна. Апроч спеваў вельмі люблю і танцаваць, таму яшчэ і на гэта мы рабілі акцэнт. Пал аркестр на "Славянскім базары" раней ніхто асабліва не рухаўся, а ў мяне будзе ўсё — і спевы, і танцавальны нумар. Кампазіцыя "Кучаравая" — наогул у стылістыцы г'н'б, але там ёсць і меладыйныя кавалкі, дзе можна прадэманстраваць голас. Адаваедна, у песні ёсць усё, што дазваляе паказаць мяне і мае здольнасці з лепшага боку.

— А пра што яна?

— Яна пра дзіўчачу, пра хлопца, які закаханы. І там ёсць прамая цытата з песні "Бялаяя, чарнявая" з рэпертуару ансамбля "Беларускія песняры". Усё пазітыўна, ушмешліва. Спалзяюся, кампазіцыя стане папулярнай і будзе доўга гучаць у радыёэфіры. Увогуле, мая пазіцыя такая: заўсёды трэба рабіць тое, што табе падабаецца, што табе блізкае, а не толькі тое, пра што гавораць табе іншыя. Я прыслухоўваюся да парадаў, вельмі ўважлівы да рэкамендацый прафесіяналаў. Але сваё меркаванне адстойваю і заўсёды стараюся, каб на сцэне я літаральна кайфаваў, а не ламаў сябе і свае музычныя густы.

— Вы з тых артыстаў, якія з маленства рыхтаваліся да вялікай сцэны. Здрадзецца, бацькі хочучы, каб іх дзеці сталі зоркамі, і аддаюць іх у вялікі спорт, ці ў школы мадэляў, ці ў

музычныя студыі — будуць кар'еру свайму дзіцяці ледзь не ад нараджэння. А ваша гісторыя якая?

— Я вучуся спевам з шасцігадовага ўзросту — гэта значыць, ужо 13 гадоў. І гэта я папрасіў бацькоў аддаць мяне ў студыю. Бо аднойчы пачаў, як мой дзядуля засяваў папулярную за савецкім часам песню "Голуби целуются на крыше". І спяваў ён так пранікнёна, так чыста і прыгожа, што гэта стала адным з найяскаравейшых уражанняў дзяцінства. З таго часу маё жыццё было прадвызначана. Бацькі мяне ва

пазнаёміцца з Дэвідам Лі Бруэрам, які ў свой час быў першым настаўнікам Бэёнсэ — з яе васьмі гадоў да пачатку зорнай кар'еры. І ён даў мне нямаля карысных парадаў. Потым мы сустрэліся ў Маскве, і цяпер я перыядычна з ім займаюся — бяру ўрокі па скайпе.

Кожны педагог дае нешта карыснае, у маім голасе з'яўляюцца новыя ацэнкі, я засвойваю новыя вакальныя прыёмы. Ад розных стыляў бяру розныя фішкі, каб быць разнапланавым, разнажанравым артыстам, каб мець дыяпазон, тэмбры, каб спяваць і з аркестрам, і з джазавым калектывам, і рок, і г'н'б — карашэй, каб умець усё і быць канкурэнтаздольным на сучасным музычным рынку.

— Вы ад самага пачатку бачылі сябе менавіта папулярным артыстам, рыхтаваліся, каб стаць зоркай. Іншых варыянтаў не было?

— Не было. Я заўсёды хацеў спяваць на вялікай сцэне, прагнуў, каб мяне ведалі, слухалі. Дарэчы, далей я планую развівацца і як аўтар музыкі. І ўжо вельмі сур'езна займаюся ўласнай аўтарскай праграмай.

— А які вобраз свайго існавання на сцэне, у музыцы, у шоу-бізнэсе вы бачыце? На якіх артыстаў арыентуецеся?

— Я хачу быць такім артыстам, які пісаў бы сваю музыку, а яна падабалася б маладзі. Думаю, гэта актуальная поп-музыка, нешта блізкае да г'н'б. Быў бы рады, калі б мае песні нагадвалі хіты, якія цяпер у Топ-10 еўрапейскіх музычных каналаў. Мне блізкія Шон Мендэс, Джон Лэджэнд, той жа Эл Шыран — яны пішучы свае песні без усялякага пафасу, і тыя краюць людзей.

Вось на такую творчасць я раўняюся — прыгожыя песні са зместам. Каб была мелодыя, каб была гісторыя, каб кожны слухач адчуваў нейкую эмоцыю — а не толькі рытм і танцы. Але і рытм, і танцы таксама! Ва Украіне ёсць Monatik, Дзімтрый Манацік, і я захапляюся яго творчасцю, яго песні ў мяне ў плэеры. Monatik сваё мастацтва нават у нейкую філасофію выводзіць. У яго ўсё на неверагодным узроўні — песні, танцы, кліпы, шоу.

— Магу сказаць, што ў вас добры густ у папулярнай музыцы. А хто ў Беларусі вам стылістычна блізка? Ці ёсць у нас свая плынь падобных музыкантаў?

— У першую чаргу я назаву, канешне, Uzari — мы з ім на адной творчай і стылістычнай хвалі. Кірыл Гуд, ён жа Кірыл Ермакоў — цудоўны аўтар і выканаўца, ён нежар рабіў мне аранжыроўку. Хелена Мераі, Даніэль Ястрэмскі — яны імкнуцца такую музыку рабіць, мы сабраем з імі. Гэта такія еўрапейскі фармат, папраўдзе актуальны. Кагосьці называць яшчэ мне складана. Не надта шмат пакуль у нас падобнай музыкі.

— Да славы на эстраднай сцэне імкнуцца многія, а вось яе дасяганьне... І гэта справа нават не ў голасе. Не ў талентах. Ці задумваецеся вы пра гэта?

— Мабыць, пакуль мяне яшчэ рана пра такое задумваць: трэба прайсці ўсе запланаваныя этапы. У любым выпадку, я зраблю ўсё, каб мая мара здзейснілася і я стаў праспяваючым артыстам. Думаю, калі ты любіш сваю справу, калі ты ёй аданы, калі з самога маленства ўсё жыццё ёй прысвяціў — то знойдзеш сабе месца ў ёй. А гэта якраз мая гісторыя. Так што ўсё ў мяне атрымаецца!

Сацыяльныя сеткі — раскоша для журналіста, і, натуральна, для чытача, які можа звязацца з табой адразу і без перашкод. Вось і мне нядаўна напісаў наш сталы чытач і сябар — дырэктар Вяззеўскага сельскага Дома культуры Мікалай Забаўскі. Аказалася, што ягоны народны ансамбль народнай песні “Вязанка” днямі прымаў удзел у міжнародным фальклорным фестывалі ў сталіцы Літвы.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

ГУСЛІ ЦІ КАНКЛЯЙ?

Фестываль з паэтычнай назвай Skamba skamba kankliai “Звіняць, звяняць канкляй” (канкляй — гэта, як аказалася, літоўскія гуслі) праходзіць у колішній Вільні ў апошні травеньскі тыдзень ажно з 1973 года — ужо больш за 45 гадоў! Гэты, адзін з найстарэйшых фолк-форумаў Еўропы, збірае да сябе ў госці лепшых самадзейных і прафесійных выканаўцаў з розных краін. А пляцоўкай для выступу народных музыкаў, спевакоў і танцораў служыць увесь стары горад.

Сёлета Вільня прыняла ў сябе найлепшыя фальклорныя гурты з Літвы, Украіны, Грузіі, Італіі, Грэцыі, Аўстраліі, Расіі і Польшчы. І, натуральна, з Беларусі: калектыву з Вяззеўскага сельскага Дома культуры з **Асіповіцкага раёна** — “Вязанка” — выступіў на адкрыцці і закрыцці фальклорнага форуму, а таксама прадставіў вялікую канцэртную праграму ў мясцовым Музеі энергетыкі і тэхнікі. А ў гатычнай зале Вільнюскай акадэміі музыкі ансамбль — фрагмент вясельнага абраду.

З Літвы перанясёмся на Беларусь, праўда, не так ужо і даўка ад Вільнюса — на **Віцебшчыну**. І, які і абяцалі ў мінулыя нумары, раскажам пра вынікі конкурсу на найлепшую праграму — выступленне аўтаклубу Віцебскай вобласці “Вясёлы аўтобус” у рамках абласнога свята гумару “Смяянца не грэх”, што адбылося ў гарадскім пасёлку Шуміліна і пра які ўжо падрабязна пісала “К”.

Такім чынам, згодна з інфармацыяй, атрыманай намі з Віцебскага абласнога метадычнага цэнтру народнай творчасці, лаўрэатам I ступені кампетэнтнас журы прызнала аўтаклуб **Глыбоцкай цэнтралізаванай клубнай сістэмы**. Лаўрэатамі II і III ступені былі вызначаны аўтаклуб Цэнтру традыцыйнай культуры і народнай творчасці **Докшыцкага раёна** адпаведна.

А ў самім **Віцебскім АМЦНТ** для наведвальнікаў адкрылася абласная выстава традыцыйных галаўных убораў Віцебшчыны. На экспазіцыі, на словах вядучага метадыста ўстанова Алы Лялькінай, можна пабачыць дзявочыя і вясельныя вянкі з фатой, павязкі (скіндачкі), жаночыя наметкі, павойнікі, шалі і абінанкі, а таксама мужчынскія магеркі, аблавухі, брылі і шмат чаго яшчэ.

Наша сталая аўтарка Наталія Латышава, настаўнік дзіцячай школы мастацтваў № 3 горада Барань **Аршанскага раёна**, напісала пра Мінскі гарадскі адкрыты конкурс выканаўцаў на беларускіх цымбалах памяці Таццяны Сяргееўны, у якім прымалі ўдзел прадстаўнікі школ мастацтваў і музычных каледжаў з усіх абласцей Беларусі. Сярод пера-

можцаў — Аня Мамонава, найлепшая цымбалістка дзіцячай школы мастацтваў № 3 горада Барань. Рашэннем журы таленавітая дзяўчына была ўзнагароджана Дыпламам лаўрэата III ступені. Яе настаўніца Жанна Жыхарава і канцэртмайстар Наталія Латышава заслужана атрымалі граматы “За прафесійнае майстэрства”.

МАСКІ ДЛЯ ШВАЧКІ

З Віцебшчыны накіруемся на **Гродзеншчыну**. Там днямі, як піша нам **Галіна Петушок**, вядучы метадыст аддзела арганізацыйна-металычнай работы **Шчучыцкага раёна**нага Цэнтру культуры і народнай творчасці, у аграгарадку **Дзятва Ліпскага раёна** прайшоў абласны фестываль-свята побытова танцаў “Танцуем па-даўнейшаму”.

— *Шчучыцкі раён прадставіў узорны фальклорны калектыв “Скарбонкача” Дзятваўскага сельскага Дома фальклору пад кіраўніцтвам Алены Аліхвер*, — піша нам аўтарка ліста. — *Журы заслужана ацаніла нашыя танцавальныя пары, якія з некай надзвычайнай лёгкасцю танцавалі “Нарчаньку”, “Кракавяк”, “Лявоніху”, і ўзнагародзіла іх Дыпламам I і II ступені.*

Пра сам абласны фестываль “Танцуем па-даўнейшаму” больш падрабязна нам расказала загадчыца аддзела традыцыйнай культуры **Гродзенскага абласнога метадычнага цэнтру народнай творчасці Вольга Шпавянец**. Так, паводле яе інфармацыі, у свяце прымалі ўдзел творчыя дэлегацыі ад кожнага раёна вобласці.

Калектывы пазнаёмлі гасцей з побытавымі танцамі, якія характэрны для той або іншай мясцова-

Ацаніць смак малака ў Крывічах змог днямі кожны.

На свяце мастацтваў у Міры і Карэлічах.

Танцы па-даўнейшаму ў карагодзе сяброўства.

Шпацыры з тыграм

Беларускія спевы ў цэнтры Вільні.

ці Гродзенскай вобласці, а таксама прадманэстравалі рэгіянальныя ўнікальныя кадрылі ў канцэрце фальклорных калектываў. Для ўдзельнікаў і звычайных глядачоў быў праведзены майстар-клас і флэшмоб “Танцуем разам”. Упершыню на свяце былі прадстаўлены ўзоры рэгіянальных традыцыйных строяў з усёй Гродзеншчыны, якія можна было ўбачыць падчас дэфіле “Мода ад бабулі”.

Самай вялікай інтрыгай свята стаў конкурс беларускіх народных побытавых парных танцаў. Удзельнічалі з усёй вобласці прадстаўлялі свае танцы ў чатырох узроставых катэгорыях: А (7 — 10 гадоў), Б (11 — 17 гадоў), В (18 — 50 гадоў), Г (ад 51 года). Самаму маленькаму ўдзельніку, даражы, было сем гадоў, а самому старэйшаму — ажно 76! Дыпламы I ступені ў першай узроставай катэгорыі атрымалі Яўген Малей і Кацярына Бадак (Шчучыцкі раён), у другой узроставай катэгорыі — Павел Смурага і Мар’яна Кузьма (Ваўкавыскі раён), у трэцяй — Мікалай Сакалоўскі і Таццяна Язерская (Ліпскі раён), а ў чэцвёртай — Васіль Чартко і Валіяніна Фурс (Карэліцкі раён).

Да слова, шмат цікавостак змогуць пабачыць наведвальнікі і ў самім **Гродзенскім** абласным метадычным цэнтры народнай творчасці. Так, па словах рэдактара ўстанова Алы Бялькевіч, маленькіх гасцей цэнтру заўсёды чакае пазнавальная экскурсія па будынку, які з’яўляецца помнікам архітэктуры XVIII стагоддзя. Школьнікі таксама могуць завітаць на выставу “Бераставіцкія ўзоры”, на якой дэманструецца творчасць таленавітых майстрав па тэмаце з Бераставічыны. Самым зацікаўленым прадстаўляць магчыма самастойна паправаваць за сапраўдным ткацкім станком у майстэрні. Сакрэтамі старажытнага рамства з дзельмі падзельніка Алена Феліксаўна Шунеіка, майстар па вырабе габеленаў у традыцыйных “пазвойнага і перабарнага аднабаковага” ткацтва — элемента неметэрыяльнай культурынай спадчыны Гродзенскай вобласці, які ўключаны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў Рэспублікі Беларусь.

Вядомы ў вобласці мастак, уладальнік статусу народнага майстра Аляксандр Фёдаравіч Аўчын-

На выставе-продажы ў Дзятве можна было набыць усё!

нікаў, які таксама працуе ў Гродзенскім АМЦНТ, з задавальненнем навучыць дзяўчынак і хлопчыкаў са звычайнай белага паперы ствараць ажурныя ўзоры. І ў рэшце рэшт сапраўднае скарыніца эскізаў, замалёвак, фатаграфій касцюмаў раскрыецца перад юнымі наведвальнікамі на выставе работ мастака і этнографа Лявона Барань.

Яшчэ адна інфармацыя прыйшла таксама са **Шчучыцкага РЦКІНТ** ад вядучага метадыста аддзела арганізацыйна-металычнай работы Наталі Гардзеічык, якая расказвае пра фестываль дзіцячай творчасці “ДЕТСТВО. ТВОРЧЕСТВО. РАДОСТЬ”. Як значыцца, Наталія Гардзеічык, у імпрэзе прынялі ўдзел члены гурткоў з клубных устаноў раёна, якія дэманстравалі глядачам свае ўменні ў вакальных спевах, хараграфіі, чытанні вершаў і дэкаратыўна-прыкладным мастацтва.

А Настасся Тарас, вядучы метадыст аддзела арганізацыйна-металычнай работы таго ж **Шчучыцкага РЦКІНТ** напісала нам пра тое, што ў аграгарадку Ракавічы адбылася імпрэза ў рамках раёнага праекта “Карані і кроны малой ра-

дзімы”. У гэтым паселішчы цягам 63 гадоў дзейнічае народная фальклорная група “Вярніна”, шэсць удзельніц якой спяваюць самабытныя рэгіянальныя песні падчас самых розных святочных мерапрыемстваў.

І яшчэ адна навіна са **Шчучына**, пра якую пачелася б згадаць. Як піша метадыст аддзела бібліятэчнага маркетынгу Шчучынскага раёна Алена Аліхвер, у бібліятэках раёна адбыліся шматлікія мерапрыемствы да Міжнароднага дня абароны дзіцяі. Напрыклад, 1 чэрвеня дзіцячай бібліятэкай Шчучына было арганізавана свята “Краіна дзіціна ў літаратурна-забаўляльчай праграме “Хай дзіцінства звонкае смяецца”. Таксама цікавае свята дзіцінства адбылося ў **Васілішкаўскай** сельскай бібліятэцы, а ў **Навадворскай** сельскай

На "Вясновым букеце" мінчане цікавіліся сакрэтамі ткацтва.

і дэфіле ад бабулі

Унікальная жываціна, зробленая за тры тыдні.

бібліятэцы прайшоў дзень гульні "Я вазьму ў далонькі лета".

ЦІ Г'Е ТЫГР МАЛАКО?

Суботнім вечарам 25 мая па аграгарадку Ярэмчы, як піша яшчэ адна наша сталая аўтарка Іна Лейка з **Карэліцкага** раёна, шпашыравалі тыгр і аленя, воўк і жырафа, а таксама паважна выступаў зубр. Мясоўныя жывары і госці аграгарадка з захапленнем сустрэлі гэты залатны дэсант і здымалі яго на свае смартфонны. Такім чынам, другі год запар у Ярэмчах зладзілі фестываль масак "Ярэмчкія маскі запрашаюць".

Па традыцыі ў фэсце бралі ўдзел і мясцовыя артысты з народнага аматарскага аб'яднання "Закрытыя твары" пад кіраўніцтвам Марыі Крэн.

— *77-гадовая Марыя Крэн хоць па прафесіі і швачка, але ўсё сваё жыццё звязала са сферай культуры раёна, — піша Іна Лейка. — Менавіта яна на працягу некалькіх дзясяткаў гадоў прадумляе і стварае маскі і касцюмы самых розных жывёл: ад хатняй курацы да афрыканскай жырафы. Пад маскамі — жывары Ярэмч, неабякчана людзі, якія ў звычайным*

жыцці працуюць у мясцовай аграгарадка, а ў свята дораць радасць гасцям.

Але гэта яшчэ не ўсе навіны з **Карэліцкага раёна**. Днямі летні сезон тут урачыста адкрыла свята мастацтваў "Мірскі замак — гонар UNESCO" з удзелам Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі пад кіраўніцтвам народнага артыста краіны, прафесара Міхаіла Фінберга. Як піша Марына Казловіч, праграма фестываля была вельмі насычаная. Так, на ім адбыліся выступленні ансамбля трубачоў пад кіраўніцтвам Дзмітрыя Ціхановіча ды вакальнага ансамбля заслужанай артысткі Беларусі Наталлі Міхайлавай з праграмай "Беларуская музыка ў замкавай прасторы". А культурна-адукацыйна свята ў Міры можна смела назваць канцэрт у Мікалаўскім касцёле, дзе да ўжо згаданага калектыву Наталлі Міхайлавай далучыліся струнны аркестр. Асобна варта адзначыць праграму "Вяртанне Станіслава Манюшкі ў айчынную музычную прастору", прымаркаваную да 200-годдзя знакамітага беларускага кампазітара.

Невялікая навіна прыйшла з **Ашмянскага ра-**

Бацькі — у бібліятэцы, дзятва — за маляванкамі.

ёна — з сельскай бібліятэкі аграгарадка Крайванцы, дзе 5 чэрвеня адбыўся ўрок патрыятызму "У баях за родны край". Мерапрыемства, як піша бібліятэкар Валіяціна Дзядзічкіна, праходзіла ў рамках раённага бібліятэчнага маратону-конкурсу "Дарогамі славы", прымаркаванага да 75-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, і ўключала ў сябе інсцэніроўку "Дзеці вайны", чытанне вершаў, распавед пра землякоў, якія змагаліся з фашызмам, і кніжную выставу.

Сваю адметную раённую імпрэзу зладзілі днямі на **Ашмяншчыне** таксама і **аграгарадку** пад назвай Шанькі назвай **Граўжышкі**. Як паведамілі "К" супрацоўнікі аддзела метадычнай работы Ашмянскага РЦК, у паселішча з'ехаліся каля 20 прадстаўнікоў клубных устаноў раёна, каб прадэманстраваць свае ўменні на конкурсе дзіцячай эстраднай творчасці "Вясковы жаваранак". У выніку першыя месцы заваявалі Ксенія Сальмановіч з аграгарадка Граўжышкі (узроставай катэгорыі) і Анастасія Адашкевіч з аграгарадка Галыша-

ны (узроставай катэгорыі 13 — 15 гадоў). А ў намінацыі "Дуэт" першае месца заваявала Ілья Арцем і Ксенія Сальмановіч з тых жа, ужо згаданых мною, Граўжышкі. Дыплом "Творчая наліца" журы конкурсу ўрачыста ўручыла самай маленькай удзельніцай конкурсу — чатырохгадовай Мар'яне Дашкевіч з аграгарадка Кальчунь.

І ўжо літаральна перад самым выхадом газеты ў друк метадычнай работы **Ашмянскага РЦК** даслалі нам яшчэ адну інфармацыю. У аграгарадку пад назвай Станькі Ашмянны 1 чэрвеня да Міжнароднага дня абароны дзіцяці мясцовыя клубнікі зладзілі цікавую квест-гульні з удзелам знакамітага Бураціна. Даверлівы даўганы драўляны клопчык аддаў свае грошы хітрай Лісе Алісе і сквапнаму Кату Базіла, але, дзякуючы дапамозе дзяцей, якія разгадалі ўсе рэбусы і заданні, усё ж такі змог вярнуць свае залатыя манеты назад.

Як бачна, адметных імпрэзаў на Гродзеншчыне адбываецца многа — як кажуць, на любы густ. Вось і яшчэ адно з іх, дзе без дэгустанцы проста немагчыма было абысціся, прайшоў ў

Зэльвенскім раёне: 26 мая ў аграгарадку Крывічы ў чарговы раз прайшло свята малака "Малочная краіна" — фэст, што прапагандае сямейны каштоўнасці, здаровы і актыўны лад жыцця.

Арганізатары падрыхтавалі насычаную культурна-забаўляльную праграму, у якой мог паўдзельнічаць кожны. Гэта і гэтагалізаванае шэсце па цэнтральнай вуліцы аграгарадка, і майстар-класы народных умельцаў "Фарбы творчасці", і гульніявы дворык, і літаратурны вернісаж ды шмат чаго яшчэ. А святочны настрой гасцям стваралі конкурсы "Найлепшы даяр — 2019", жартоўныя спаборніцтвы "Малочны батл" і "Аб малацэ я ведаю ўсё", а таксама калектывы аматарскай творчасці Бераставіцкага і Зэльвенскага раёнаў. Асаблівай папуляр-

цько — ветэрана Вялікай Айчыннай вайны, камандзіра Ленінскага партызанскага атрада. Ушанаваць памяць ветэрана, які вызваляў раён, а пасля вайны жыў у вёсцы Гірчычы, прыехалі яго сын, унукі, праўнукі, а таксама хор ветэранаў вайны і працы Гродзенскага гарадскога цэнтру культуры.

Святочны канцэрт прайшоў у Дзятлаўскім цэнтры культуры і народнай творчасці. Да мерапрыемства ў фондах Дзятлаўскага музея яго работнікі знайшлі невялікі фільм пра адну з сустрэч ветэранаў — удзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны і партызанскага руху на Дзятлаўшчыне, які змаглі ўбачыць усе прысутныя. А ў фазе Цэнтру культуры была зладжана выстава, прысвечаная знакамітаму земляку.

З Гродзеншчыны выпраўляемся на **Міншчыну**. Як распавядае аўтарка чарговага допісу Ала Клемянок, у **Маладзечанскай цэнтральнай бібліятэцы** адбылася 13-я па ліку навукова-краязнаўчая канферэнцыя. На гэты раз яна была прысвечаная навуковай дзейнасці доктара філалагічных навук, фалькларыста, пісьменніка Арсена Ліса, якому сёлета магло 6 спуўніцца 85 гадоў. Навукоўцы не толькі ўспаміналі добрым словам знакамітага даследчыка беларускага фальклору, але і вяршылі, сыры, ёгурты ды разнастайнае печыва.

БІБЛІЯТЭКА ІДЗЕ У НАРОД

Яшчэ адна навіна — з Астравецкага раёна. Тут 23 мая супрацоўнікі **Астравецкай раённай бібліятэкі** арганізавалі адразу дзве акцыі — "Чытальны горад" і "Бібліятэка без межаў". Першая акцыя доўжыцца ўжо тры гады: аўтабібліятэка наведвае арганізацыі горада з кніжнымі выставамі і друкаванымі навінкамі. На гэты раз супрацоўнікі раённай "кніжніцы" прымалі ў аддзеле па надзвычайных сітуацыях горада і ў адміністрацыі Астравецкага лясгаса.

А вось акцыя "Бібліятэка без межаў", як піша метадыст аддзела бібліятэчнага маркетынгу Астравецкай раённай бібліятэкі Галіна Францкевіч, стартвала ў раённым цэнтры толькі 23 мая і прайшла ў гарадскім скверы. Супрацоўнікі раённай бібліятэкі далі магчымасць ападкачыць з кнігай на свежым паветры і дарослым, і дзецям. Дзятва і падлеткі займаліся размаляўкамі, пакуль іх мамы і бабулі запісаліся ў бібліятэку ды выбралі сабе літаратуру. Акцыя, па словах аўтаркі ліста, будзе трываць усё лета штодзень па аўторках і чацвяргах.

А не так даўно ў **Дзятлаве** прайшла імпрэза, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння Валіяціна Бі-

Дзве галерэі, “Арт-Беларусь” і “Арт-Порт”, аб’ядналіся, каб зладзіць у Палацы мастацтва выставу Антона Шаппо “1+6” — праз гэтую матэматычную формулу мастак выбудовае карціну ўнутранага і навакольнага свету. Сума лічбаў у назве дае магічную сямёрку, якая тымі светамі ўладарыць і ўтрымлівае іх фундамент. Сем — і колькасць зямных кантынентаў, якія ўвасабляе кожная работа ў экспазіцыі, у тым ліку Еўропу і Азію па асобку. Раздзяленне гэтых частак свету, якія згодна даўняй традыцыі лічыліся адным мацерыком, дало філасофскі падмурак мастацкай серыі. Спалучэнне ж “1” і “6” утварыла яшчэ і асабістую вертыкаль, на якую наліваюцца падзеі, што адбываліся ў жыцці аўтара. Пра магію лічбаў, таемства мастацтва і веру ў свае сілы — гутарка з Антонам ШАППО.

Мастак — гэта не рамеснік. Хаця такім сваім поглядам я заўсёды раздражняю татуіроўшчыкаў. Але, калі вы працуеце на заказ і бярэце за гэта грошы — гэта рамяство. Іншая справа, што адбываецца ў нейкім таямнічым пакоі, майстэрні, дзе вы робіце штосьці выключна для сябе. Толькі гэта мастацтва, а ўжо палі можна ставіць за яго якія заўгодна кошты. Маеце права.

— Рамяство дае пэўную стабільнасць. А ці патрэбна яна мастаку?

— Не ведаю, у мяне яе ніколі не было. Так, калі я пайшоў працаваць у салон татуіроўкі, з’явіўся заробак. Ён, безумоўна, падкупляе, трымае, выхоўвае пунктуальнасць, прымушае са-

займаюцца. Хачу, каб гэты стан працягваўся як мага даўжэй. Тое, што цуды нараджаюцца ў трагедыі — влікі міф. Гісторыя дэманструе, што лепшыя свае работы мастакі стварылі, калі адчувалі сябе добра.

— Сёння цікавае жыццё для мастака?

— Жыццё заўсёды цікавае.

— Але сёння такі час, што само жыццё становіцца мастацтвам. Неабавязкова зачыніцца ў майстэрні, можна выйсці на вуліцу, зрабіць перформанс, прачытаць тэкст, займацца стрыт-артам, відэа-артам, аўдыя-артам — чым заўгодна.

— Усё гэта ўжо сто гадоў як адбываецца.

“Прадаць карціну — нібы зрабіць сальта назад”

— Я і мой сын нарадзіліся ў 16-ты дзень месяца, у 16 гадоў я вырашыў, што буду займацца мастацтвам — можна шмат угадваць, як гэтыя лічбы ўмешваліся ў жыццё, таму я адчуваю іх магію. Серыя “1+6” — мая разгадка гэтай таемнасці праз прымержаванасць да падзелу зямлі на часткі свету і вылучэнне ў асобныя кантыненты Еўропы і Азіі, праз сувязь чалавека з наваколлем.

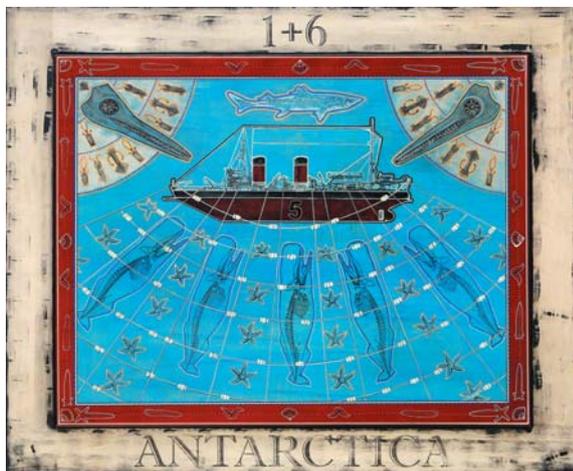
— Наша жыццё напоўнена лічбамі, а ці спрацоўваюць такія формулы ў дачыненні да мастацтва?

— Безумоўна. Я запомніў словы свайго сябра-матэматыка, сына дырэктара мастацкай школы ў Наваполацку, дзе я вучыўся. Ён сказаў, што самая блізкая да творчасці галіна, — гэта вышэйшая матэматыка, бо яна абсалютна авантурная, а ўсе лепшыя матэматычныя расэнні нестандартныя. Творчы чалавек заўсёды рашае задачу нестандартна і таму выйграе.

— Ваша рашэнне займацца творчасцю з аднаго боку можна назваць прадказальным, паколькі бацька і два старэйшыя браты (Уладзімір, Аляксандр і Павел Шаппо — “К”) — мастакі, але з гэтай жа прычыны і нечаканым. Напоўна, цяжка канкуруваць не толькі з усім мастацкім светам, але і са сваімі роднымі?

— Гэта, безумоўна, цяжар — прыняць такое рашэнне пасля трох мастакоў у сям’і. Кожны задаваў пытанне — навошта? І ніхто, акрамя самых блізкіх, не бачыў ува мне творчага патэнцыялу. Але мне тады было 16. А горад Наваполацк, дзе жыла наша сям’я, правакаваў на авантуры. Я іх мог знайсці ў мастацтве, а мог і на зусім іншым шляху, фіналам якога была б турма. Я абраў творчасць, тым больш, што мне вельмі падабаліся ўсе гэтыя выставы, на якіх п’юць шампанскае і размаўляюць пра мастацтва.

Што да канкурэнцыі, то яе няма, а ёсць вялікае супрацоўніцтва. Магчыма толькі ў юнацкім узросце канкурэнцыя жыць у твайго галаве, але яна не злая — проста ты хочаш цягнуцца ўверх і быць не горшым.

Няма ніякай канкурэнцыі ў дачыненні і да іншых мастакоў, я шчыра радуюся ўдачы сваіх сяброў. І так цяжка жыць у наш каламутны час, калі вакол шмат ілжэмастацтва. Сёння ж кожны чалавек можа назваць сябе мастаком, але гэта не так.

— Хто, на вашу думку, усё ж можа назваць сябе мастаком?

— Той, хто ім сапраўды з’яўляецца і жыве як сапраўдны мастак. Гэта не пра берэт з пэрама, як у кіно. Гэта пра такую адданасць мастацтву, калі няма здрад, калі жыццёвыя каштоўнасці не канцэнтруюцца толькі на матэрыяльным складніку. Так, і быць трэба ўладкаваць. Я таксама хачу мець сям’ю і дзяцей і не хачу трагедыі, таму мне трэба зарабляць грошы. Але галоўнае менавіта тое, што робіш выключна для сябе, што любіш больш за ўсё.

— Прадаць мастацтва — гэта не значыць здраджваць мастацтву?

— Тут трэба раздзяліць мастацтва і майстэрства. Прадаваць сваё майстэрства не сорамна. Калі я раблю на заказ рэспіс і атрымліваю грошы — гэта цудоўна. Я ж не прадаю машыны, не марную час як мастак, а набіваю руку. Прыватныя заказы мне падабаюцца менш, лепей рабіць інтэр’еры рэстаранаў, бо для іх можна прыдумаць маленюкую гісторыю. Мне такі занятак цікавы, але я разумею, што проста так заказчыкі не даюць грошы. Маўляў, ты класны, рабі што заўгодна. Не. Ёсць давер, але ёсць і пэўная стылістыка, і канкрэтная замова. Ці, напрыклад, я займаюся татуіроўкай. Там гэта таксама — вам прыносяць заказы малюнак. Але хачу развясць міф пра “мастакоў тату”.

чыць за знешнім выглядам і дае масу таго, што можна не рабіць і быць пры гэтым свабодным чалавекам. Але часам купляюць і мае карціны — гэта як зрабіць сальта назад, бо ў вас набылі тое, што вы любіце больш за ўсё. Гэта боль расстання і адначасова эйфарыя, што вы падабаецеся і патрэбныя яшчэ некаму, акрамя сябе.

— Хапае жыццёвых сіл і на рамяство, і на мастацтва?

— Канешне, не. І тое, і другое моцна вымотвае. І бізнес, і дзеці патрабуюць шмат увагі. Часам пачынаеш губляць розум, літаральна выдзіраеш сабе час, каб толькі сесці памаліваць, хача б дома, за сталом. Але я шчаслівы чалавек, і апошнія пяць гадоў шчаслівы, як ніколі раней. Мяне захапляе мая вялікая мастакоўская сям’я, мы сябруем, і гэта важнейшае за тое, чым мы

— Толькі не на нашых вачах.

— Як сказаць. Напрыклад, я з сям’і мастака, вывучаў гісторыю мастацтва, шмат чытаў, гартаў альбомы. І калі я першы раз прыехаў у Парыж, мне падалося, што ў гэтым горадзе я ўжо быў. А што тычыцца жыцця ў мастацтве, згодна. Напрыклад, у вас нараджаецца дзіця — і гэта быццам такая акцыя вар’яцкай. Лепш перформанса не прыдумаеш.

— Народжэнне дзіцяці — працэс бялагічны.

— Але ж вы кажаце, што сёння што заўгодна можна назваць мастацтвам. Я і называю. На маю думку, мае права існаваць усё, акрамя паскудства і агіднасці. Але для мяне самы прыгожы перформанс — гэта спектакль. Лепей ніхто нічога не прыдумаў. Паглядзіце, напрыклад, спектаклі Кірыла Сярэбраніка-

ва: каб выказацца, не трэба ісці на плошчу ці выліваць на сябе фарбу. На сцэне можна рабіць усё тое самае, толькі належна, крута, дорага. А да сучаснага мастацтва я вельмі спакойна стаўлюся — яно аднаразавае, а я за тое, каб было штосьці на вякі.

— **І тым не менш, відавочна, што яно змяняе наша жыццё.**

— Так, прыйшла іншая моладзь, са сваімі глупствамі, але яна не такая страшная і шэрая, як у маім дзяцінстве ў Наваполацку, калі баішся адрознівацца адзін ад аднаго ці прычоскай. Сёння моладзь вельмі тэхнічная, на вастрыні IT. Я люблю з ёю паразмаўляць, калі раблю тату. На жаль, ёй бракуе фундаментальнай адукацыі, а таго ж Чэхава ніхто не адмяняў.

— **Ці перамясціцца калі-небудзь мастацтва ў віртуальнае асяроддзе?**

— Для некага гэта цікава, але я чалавек тактыльны. Там, дзе чалавек рабіў рукамі, мне таксама хочацца датыкнуцца.

— **Існуюць для вас адвечныя тэмы ў мастацтве, да якіх хочацца час ад часу вяртацца?**

— Не, тэмы могуць быць любымі. Нешта ўзгадалася, навеялася, з'явілася асацыяцыя — і пайшло... Раней я маляваў толькі з халста — ставіў кропку, рабіў мазок — і ад яго рухаўся далей, калі думкі ад рукі ідуць, ад нейкага імпульсу.

— **Вы скончылі Мінскае мастацкае вучылішча імя Глебава. На гэтым узроўні акадэмічнай адукацыі дастаткова?**

— Адукацыя была выдатная, і яе дастаткова. Ёсць шмат людзей, якім увогуле ніякай адукацыі не трэба, яны маюць таму, што атрымалі боскі пашадунак. Але мастаку вельмі патрэбна творчае асяроддзе аднадумцаў, людзей, якія займаюцца аднолькавай справай, і гэтую ролю якраз і выконваюць мастацкія навучальныя ўстановы. У акадэмічнае асяроддзе я патрапіў праз брата, які там вучыўся. Сам жа пасля заканчэння вучылішча ў акадэмію не паступаў, думаў, што яшчэ паспею. Але потым прыйшло іншае пакаленне, скіраванае на бізнес. З ім мне было сумна — без разрываў, без ночаў. З майго курса на палцах можна было пералічыць, хто сапраўды займаецца мастацтвам. Але так і трэба. Мастакоў не павінна быць шмат. Іх адсейвае само жыццё.

— **Чаму такія важныя ночы малявання?**

— Таму, што трэба максімальна ўкладвацца — і ночы, і ўвесь час. Не думаць, ці патрэбны ты. Нельга задаваць сабе гэтае пытанне. Трэба працаваць, працаваць...

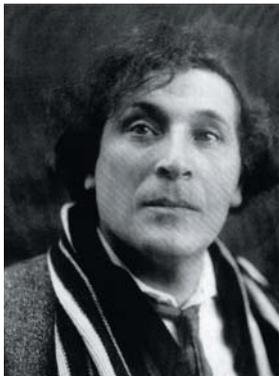
— **І вы таксама сабе гэтае пытанне не задаеце?**

— Розныя ёсць сумневы ў душы, канешне. Я не ўпэўнены ў сабе чалавек і не веру мастаку, калі ён кажа, што мае такую ўпэўненасць. Большасці партрэтаў, каб іх шанілі — гэта дае вялікі стымул. Але ў мяне ёсць іншая якасць: баюся, але ведаю, што магу гэта пераскончыць праз сілу, як у дзяцінстве. Я быў маленькі і ішчуплы, але біўся з самымі моцнымі. Проста казаў сабе, што падскоку і змагу. І гэта дапамагала.

Іна НАРКЕВІЧ

“Навігатар” вядзе дадому

Знакаміты партрэт
Марка Шагала аўтарства
Пятра Шумава.

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 1.)

На працягу многіх гадоў “Белгазпрамбанк” займаецца вяртаннем культурных каштоўнасцяў у Беларусь, і нам вельмі прыемна падзяліцца гэтым цудоўным творам Шагіна з Мінскам і мінчукамі. Мы хацелі не проста ўсталяваць скульптуру ў горадзе, але стварыць пэўную культурную прастору, вартую сталіцы еўрапейскай дзяржавы. Стварыць яшчэ адну артыстычную кропку ў нашым горадзе. Каб было ўсведамленне таго, што нашы мастакі — гэта таксама частка нашага жыцця.

МАСТАЦКІ ВОСТРАЎ ВОДДАЛЬ АД ЦЭНТРА

“Навігатар” набыты “Белгазпрамбанкам” на таргах Christie’s у 2016 годзе. Гэта сямая паліку з адлітых у бронзе яго выяў (першапачаткова зроблена скульптарам у дрэве ў 1937 годзе). У Беларусь разам з іншымі набытымі творами Шагіна вагой больш за 1200 кілаграмаў скульптура дастаўлялася двума паветранымі транспартнымі бортамі — з Нью-Ёрка ў Варшаву і з Варшавы ў Мінск.

— “Навігатар” мы наўмысна ўсталявалі не ў цэнтры горада, дзе ўжо склалася яго мастацкая карціна і ёсць шмат помнікаў

Гендырэктар Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы Павел Латушка і дырэктар Дзяржаўнага музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры РБ Зінаіда Кучар.

нашым гістарычным асобам ці падзеям, а менавіта на перыферыі, — кажа дырэктар Цэнтра выяўленчых і медыямастацтваў “Новая культурная ініцыятыва” і куратар карпаратыўнай калекцыі “Белгазпрамбанка” Аляксандр Віменка. — Гэта, можна сказаць, public art, гэтакі культурна-мастацкі востраў воддаль ад цэнтра... І скульптура тут цудоўна глядзіцца, бо будынак “Белгазпрамбанка” нагадвае нейкую кубістычную архітэктур. І сёння ў нас не проста свята, а мастацка-гістарычнае падарожжа — гэта мастак паловы XX стагоддзя, дзе жыў Цалкін. Яго постаць доўгія гады была недаравальна забытая ў нашым культурным кантэксце, але ўвага, якую мы назіраем сёння, невыпадковая — гэта мастак, які пераасэнсаваў скульптуру мінулага стагоддзя, надаў ёй новы фармат і змест.

УСЁ ЧАСЦЕЙ ГУЧЫЦЬ СЛОВА “ВЯРТАННЕ”

Некалькі днямі раней у Мінску “сустракалі” іншага нашага земляка — ураджэнца Гродна і аднаго з самых знакамітых фатографуў Еўропы пачатку XX стагоддзя Пятра Шумава. У экспазіцыі — партрэты Марка Шагала, Льва Бахта, Уладзіміра Маякоўскага, Марыны Цвятаевай, Альберта Эйнштэйна, Клода

Манэ, Фэларэ Шаляпіна, Максіма Горкага, Ігара Стравінскага... Дзяржаўны музей гісторыі тэатральнай і музычнай культуры застаўлены таблічкамі “Фатаграфаваш забаронена” — такая ўмова парыжскага фонду Parisienne de Photographie — Roger-Viollet, які прадаставіў копіі 33 фотаздымкаў для выставы “Пётр Шумаў. Вяртанне дадому”.

— Але мы ўсё-такі спадзяемся, што гэта толькі пачатак, — значыць ініцыятар праекта, журналіст і фотамастак з Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея Аляксандр Ласмінскі. — Асоба Пятра Шумава для нас вельмі дарагая. Хаця пра яго да апошняга часу мы нічога не ведалі, а ягоныя фотаздымкі друкаваліся ў савецкіх падручніках.

Цікавы факт з жыццяпісу Пятра Шумава: выхадзец з сям’і царскага чыноўніка, ён пайшоў наперакор сямейным звычаям і царскаму рэжыму, восем разоў арыштоўваўся, а ў Парыж патрапіў на пачатку мінулага стагоддзя акурат з Сібіры, працуючыся не проста фатографам, але фотамастаком, які рабіў фота не на памяць, а на ўсё жыццё.

— Гэта — наша з вамі гісторыка-культурная спадчына, — адзначыў на адкрыцці выставы намеснік міністра культуры краіны Сяргей Шарамеў. — Асоба Пятра Шумава дае нам яшчэ адну падставу

Выстава працуе да 30 чэрвеня.

дзяля культурнага яднання дзвюх краін — Беларусі і Францыі. Мы разам з’яўляемся спадкаемцамі творчай дзейнасці фатографа, гэта яднае нас у адзінай еўрапейскай культурнай прасторы.

Выстава арганізавана ў тым ліку дзякуючы высылкам пасольства Рэспублікі Беларусь у Францыі рэспубліцы і асабіста былога пасла Беларусі ў Францыі Паўла Латушкі, зараз генеральнага дырэктара Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы.

— І да Шумава нашы выдатныя культурныя дзеячы таксама імкнуліся ў Парыж: Мішкевіч, Манюшка, Агінскі, Орда, Дамейка... Ці знайшоў там Шумаў новае для сябе шчасце — мы не ведаем. У яго не запытаешся, — разважаў падчас Павел Латушка. — Але дзякуючы Пятру Шумава мы можам зазірнуць у вочы ўнікальным постацам першай паловы XX стагоддзя. Можашце сабе ўявіць: Купрын, Маякоўскі, Блюм, Керанскі, Стравінскі, Дункан, Эйнштэйн — ён ведаў усіх іх асабіста. І я шчыра ганаруся, што ў нас нарадзіліся, нараджаюцца і будуць нараджацца выключныя беларусы, якія прымаюць непасрэдна ўдзел у культурным жыцці свету.

— Вельмі прыемна, што на музейных імпрэзах усё часцей гучыць слова “вяртанне” — вяртанне нашай гісторыі, нашых імёнаў, нашай спадчыны, — заўважыў на вернісажы дырэктар Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь Павел Сапоўка.

Кім будзе для нас цяпер Пётр Шумаў? Беларускім фатографам, які фатаграфавалі людзей, што зрабілі культуру XX стагоддзя? Чалавекам, з якім звязана нашае ўяўленне пра першую палову XX стагоддзя? Можна быць... І што тычыцца прамоўнага гэтай асобы, вялікую ролю тут грае не толькі выстава ў Музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры, але і, напрыклад, дакументальны фільм пра яго “Пётр Шумаў. Чорна-белы лёс”, зняты нашым знамым кінадакументалістам Уладзімірам Бокунам, які таксама прыйшоў азнаёміцца з экспазіцыяй.

— Гэтыя партрэты — найвялікшая каштоўнасць, — сказаў Уладзімір Бокун. — Нават кінахроніка не можа так перадаць пульс той эпохі, як фотопартрэты.

К

Першая плытка гурта TAM “Калі б не золак...” атрымалася сугучнай з мелодыяй беларускіх балот і лабірынтамі месяцовых сцяжынак сярод глухіх нетраў. Электронны рытм разбаўлены гарланістым грукатам істот з цёмнага свету, засмучаным баянам і харавымі напевамі на даўно забытай мове. За кожнай кампазіцыяй хаваецца падтэкст — але ён не відавочны.

Уласна, з падтэкстаў і тлумачэнняў мы і пачалі наша інтэрв’ю з удзельнікамі гурта Арцёмам ХЕЙГАМ і Цімафеем ЧАВУСАВЫМ. А яшчэ — з тых выдатных адкрыццяў, якія можна здзейсніць, паглыбіўшыся ў культуру роднай зямлі.

— Містыка ў вашай творчасці паходзіць з міфалогіі або прыроды?

А.Х.: Чым больш я назіраю гэты свет, тым больш дзіўным ён мне падаецца. Я не гатовы адзіляць прыватнае ад агульнага: містычным з’яўляецца ўсё жыццё цалкам. Таямніца пільнуе цябе на кожным кроку, трэба толькі мець зоркае вока, каб не ўпусціць чарговы ключ. Бо дзе ключ, там і дзверы.

— І ўсё ж, у чым ідэя вашага альбома?

А.Х.: Цэласнай першапачатковай задумкі не было. Дый нават калі б была, то яна ў працэсе займела б сотню пераўвасабленняў. Дзя мяне ўся праца над альбомам ператварылася ў адзін вялікі транс, дзе агульная задача прымала патрэбныя формы сама па сабе. Кожны трэк праходзіў свае пакручастыя шляхі, і альбом з кожным крокам набываў усё больш выразнае аблічча.

— Гэта аблічча чалавечай істоты або вам бліжэй нешта з іншага свету?

Ц.Ч.: Вельмі спадабалася адчуванне, якое з’явілася на нейкім этапе запісу і якое мы захавалі ў канчатковым рэлізе — прысутнасць чалавека ў пачатку, а потым паступовае яго знікненне, растварэнне ў з’явах і асяроддзі. Па-першае, гэта адпавядае нашай філасофіі і светапогляду, па-другое — хочацца часгосіць звяртынага, хочацца прыроды. І знікненне чалавечага акцэнта ўвагу на гэтых момантах.

— Чаму для свайго выказвання вы выбралі фармат музыкі?

А.Х.: Музыка — гэта форма, якая лягчай за ўсё (прынамсі, у маім выпадку) лепіцца і згінаецца так, як хочаш. Сама яе прырода і падзельная, і непадзельная — а гэта якраз тое, што я люблю: адшукваць дзіўныя парадоксы. Я маю на ўвазе тое, што можна раскласці музыку на мелодыю, рытм. Можна на ноты, можна на паўтоны, а можна ўвогуле пайсці ад алваротнага. І кожны кавалак, кожны этап будзе мець сваю ўласную вагу і значэнне як у агульнай сістэме, так і адасоблена ад усяго. У выяўлен-

чым мастацтве або, напрыклад, паэзіі сіла гэтай унутранай повязі куды больш жорстка змацоўвае ўсё ў адно — з-за чаго асабіста я часам натываюся на непераадольны бар’еры.

Практыка выкарыстання пустаты

— Ці няма ў вас адчування, што музыка сама па сабе састарэла — як маральна, так і тэхнічна?

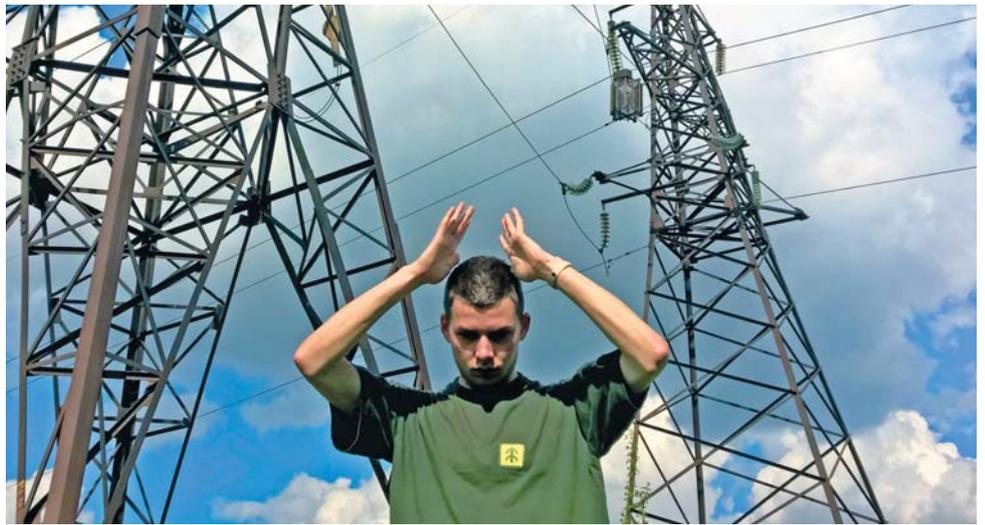
А.Х.: Не, такое адчуванне мне незнаёмае. Мне і наскальныя малюнкi састарэлымі не падаюцца. Музыка перараджаецца ў нешта лепшае, у нешта большае, але застаецца музыкой — і гэта выдатна. Саўнд-дизайн абяцае неверагодны досвед аб’яднання чалавечага розуму і духу. Прыклады ўжо ёсць.

Ц.Ч.: Калі не блытаць, што якую ролю выконвае, то і думак пра састарэласць узнікаць не павінна.

— Мне ўсё больш пацягнула здавацца, што сучасная музыка — гэта фон для баўлення часу, а не інструмент для вывучэння душы. Адсюль і ўзнікла пытанне актуальнасці. Адсюль і сыходзіць праблема: канцэпт сёння прасцей прапусьціць праз сябе фанам, а не ўбудоваць у яго часцінку сваёй душы.

А.Х.: Парадокс у тым, што музыка заўсёды і на фоне, і на першым плане адначасова як мінімум задае атмасферу, якая відавочна фармуе і манеру зносіні, і самі іх тэмы. Не кажу ўжо пра танцы ды іншыя спосабы кантакту з музыкай. Думаю, да яе састарэння яшчэ вельмі далёка.

У якасці прыкладу сінтэзу музыкі і дызайну можна разгледзець практ Logn: не магу сказаць, што ў яго ёсць нейкі дахазносны мелодыі або

Арцём Хейг.

неверагодныя рытмы, але кожны трэк гучыць настолькі аб’ёмна, настолькі цэласна, кожны элемент унутры сістэмы падтрымлівае іншыя і ўсё гэта цалкам проста зачароўвае. У далёным выпадку саўнд-дизайн выяўляе сябе ва ўсёй красе і не толькі згладжае недахопы, але падае іх як добрыя якасці.

— Першая кампазіцыя вашага альбома “Чырвоны лес” у сваім уступленні ўключае ў сябе “пахавальны” баян. Наколькі гэта адсылка да рытуалу?

Ц.Ч.: Насамрэч ён не пахавальны. Наогул, хачу агаворку зрабіць — у альбом ніхто не закладваў змрочных думак і пасылаў, пахавальных і пагацоў.

— Ці выклікае ў вас якія-небудзь пачуцці няправільнай інтэрпрэтацыя вашых кампазіцый?

Т.Ч.: Часцей сустракалася няправільнае эмацыянальнае разуменне, я б так сказаў. Гэта адносіцца і да вытлумачэння нашай творчасці ў цэлым. Але яно абумоўлена толькі колам зносіні. З майго поля зроку зніклі тэмы людзі, для каго гэта магло гучаць загразна, цяжка. І цяпер я папросту пра гэта не думаю.

А.Х.: Шчыра кажучы, “Чырвоны лес” наогул да рытуалаў не адносіцца. Гэта песня пра вар’ятку, якая захопіць і панясе цябе насуперак тваёй волі. Рытуал жа, па сутнасці, — нешта адваротнае, там твая воля дыктуе абставіны. Баян у далё-

Цімафей Чавусаў.

ным выпадку выступіў як нейкая кропка бифуркацыі, пасля якой прыходзіць сэнс. Мы прапануем нібы карціну, сферу, а слухач можа займаць ролю праганіста або антаганіста — па сваім жаданні. Хоць такая сепрэгацыя вельмі ўмоўная.

— Як вы самі вызначаеце сваё гучанне?

Ц.Ч.: Практыка выкарыстання пустаты. Або пост-індустрыял.

— Ці можна ўвогуле пераадзіць разважачы пра гучанне ўласнага альбома?

А.Х.: Цяжка казаць пра сваё гучанне, калі не супынна знаходзішся ў працэсе яго пошуку. Шмат сіл траіцца на тое, каб зрабіць нешта ўнікальнае, а калі працуеш з абстрактнымі сэнсамі, то ёсць толькі змазаная ўражанні пра тое, што хацелася б паспытаць: шок, захапленне... Хочацца збіць і сябе, і слухача з панталыку, а потым яго прылашчыць. Рукаўся некая інстынктыўна, і гук

пачынае вымалёўвацца. Да гуку, які быў бы намі, а мы ім, яшчэ далёка. Але мы стараемся.

— Музычны крытык Конрад Ерафееў параўнаў вашу музыку з ранняй творчасцю групы Coil. Наколькі, на ваш погляд, гэтае параўнанне дарэчнае?

А.Х.: Параўнанне на ўзроўні “вы чымсьці нагадвае Coil” — ніякіх праблем! А вось сцвярдзэнне, што мы капіруем Coil, не мае ніякага дачынення да рэчаіснасці — зрэшты, абмяжоўваць чужую фантазію не ў маім правілах. На самай справе параўноўваць нас і той гурт — гэта вялікае глупства. Для нас было б блонзнерства думаць, што мы знаходзімся на адным з ім узроўні. Навошта параўноўваць поўнач і страх, калі гэта зусім розныя субстанцыі?

— Але, падобна, да музыкі Coil вы ставіцеся з ігнорам...

А.Х.: Гэта цэлы свет! Я аднойчы накруціў гук і бессістэмна біў па сінтэзатары — патрэбна была нейкая істэрычнасць. Атрымалася зусім атанална і з дзіўнымі мадуляцыямі, але цікава. Дык вось, угадай, што я пачуў праз пару дзён — літаральна такія самыя гукі ў трэку Coil, які раней ніколі не ўключачу!

— Музыка — заўсёды ілюстрацыя эпохі. Каб адчуць Брытанію пачатку 80-х можна ўключыць Cabaret Voltaire. У Заходняй Нямеччыне гэта “Новая нямецкая хваля” — DAF і іншыя. Якую эпоху ілюструе ваша музыка? Што ў ёй закадавана і перанесена з фантазіі?

Ц.Ч.: Яна адлюстроўвае наш выдатны час, калі маючы камп’ютар і інтэрнэт, можна выдаваць гук на высокім узроўні без вялікіх грашовых выдаткаў на абсталяванне.

А.Х.: Асабіста я пра эпоху зусім не думаю і не стаўлю сабе мэты яе адлюстроўваць.

— Гэта значыць, у вашым выпадку музыка твор пазбаўлены падтэксту і гісторыі?

Ц.Ч.: Ён адкрыты для розных інтэрпрэтацый, і гэта ўсё, што трэба ведаць слухачу. Быў намер пакінуць месца недаказанасці: цікавей бачыць кожны раз у гэтым новаю карцінку. Нават словы “калі б не золак...” у аднайменным трэку, і гэтае ж словы ў назве альбома кажуць пра рознае. Гэта і ёсць “падтэкст”, калі ўжо табе так хочацца выкарыстаць дадзенае слова.

— Аб’ектыўная рэальнасць — калі яна існуе наогул — на вас не аказвае ўплыва?

А.Х.: З сацыяльнай тэматykай наша музыкай практычна не перасякаецца, а калі і перасякаецца, то толькі як іскра, якая дае пачатак, але больш ні на што не ўплывае.

— Пад гэкт адсылае да рэальных рэчаў ці гэта абстракцыя пра абстракцыю?

А.Х.: Гэта ўсё два канцы аднаго вузла.

Ц.Ч.: Нейкая частка гучання цалкам сабе рэальная — можа, слова “рэчыўная” падыходзіць нават больш. Уяўляеш месца, тое, што адбываецца, што там ёсць і як яно можа гучаць. Вісяць гліняныя збаны на калочках у высокім дворыку, чамусьці яны калыхаюцца і пастукваюць. Ты ўжо часткова “там”, але “тут” яшчэ разумеш, што хочаша дадаць адчуванні ветру перад навальнічай. А потым да цалкам рэальнага двара дадаюцца прыдуманыя гукі — ну і так яно вяжацца, з’яўляецца нешта, што ты сам не бачыў і не адчуваў да гэтага. Наогул, усё так здзіўна: чалавек глядзіць на прамую лінію, у яго ўзнікае нейкае адчуванне, лінія прымае круглявую форму, і з’яўляюцца новыя асацыяцыі. А пачне яна выпінацца — і шэлу захоўваюцца паўтарыцца за ёй. Камусьці лінія падасца цалкам сабе рэальнай, а ўласныя адчуванні — абстрактнай рэальнасцю.

— Што з недасканаласці сучаснага свету з’яўляецца найбольш?

Ц.Ч.: Гэта хутчэй адносіцца да рэчаў пазачасовых.

— А калі ўсё ж у гэтым часе?

А.Х.: У асноўным я з’яўляюся толькі на сябе. Грамадства шмат у чым можа раздражняць, але адкрытай злосці не выклікае. Ну хіба што людзі, якія крадучы дрэвы і будуць пачварныя гмаі.

— Ці можна назваць ваш альбом “беларускім” — або прыналежнасць да тэрыторыі тут страчана?

Ц.Ч.: Так, беларускім мы яго і рабілі. Можна толькі ўдакладніць — славаўскім.

— Прырода ў альбоме перацякае ў культуру?

А.Х.: Культура нашага народа і навакольная прырода — гэта адно цэлае, адно без другога ўявіць практычна немагчыма. Прынамсі, я іх падзяляць дакладна не буду. Эстэтыка нашай культуры — самае блізкае для мяне, самае роднае. На жаль, цяпер людзі любяць іншыя кантэксты і сэнсы, для нашай зямлі не ўласцівыя. Апынуўшыся на беразе возера летняй раніцай, адчуваеш трапятанне, далікатнасць і вышэйшую любоў, пра якую не прынята казаць. Многія цяпер не гатовыя хоць на хвіліну выглянуць з бурэнага свету сустраць, расставанніў, тусовак, працы, уяўнага поспеху. А наша зямля не пра тое — яна ў першую чаргу пра таямніцу.

Андрэй ДЗІЧЭНКА

(Заканчэнне. Пачатак у № 22)

“СОНЕЧНЫЯ ЗАЙЧЫКІ” І “ШЛЯХІ ЗНІКНЕННЯ”

Латвійская мастачка Дайта Гранціна, як і яе літоўскія калегі, таксама закранула тэму сонца. Але пайшла зусім іншым шляхам: яе аб’екты з металу, пластыку і каляровых фрагментаў нагадваюць мудрагелістыя расліны. Куратарскі тэкст Вялянцінаса Клімасаўскаса і Інггі Ласе сведчыць, што разумець інсталіцыю варта як квітнеючае поле магчымасцяў чалавека. Промні “сонца” і тульня ценяў,

У павільёне Латвіі.

Магчымасці выхаду

58-я Венецыянская біенале: няўжо перамены — праклён?

арганічныя матэрыялы побач з сінтэтычнымі, рух асобных фрагментаў “сонечных раслін” выклікаюць у свядомасці глядача аптымістычныя адчуванні, прычым з адсылкай на касмаганічны міф.

Дарчы, той жа ўхіл у міфалогію быў і ў павільёне Латвіі 2017 года: тады Мікеліс Фішарс у бліскавай “Структуры неспакою” паказаў вытанчаныя графічныя работы з постакаліптычнымі істотамі. Эрэты, пасыл мастака тады быў зусім іншым.

У цяперашнім латвійскім праекце няма нарадджэнняў: ён не “распаўдае гісторыі”, але прапануе іншую мову камунікацыі — праз форму і аб’ём, колер і фактуру розных матэрыялаў.

Дыяметральная супрацьлеглая тэма — у харвата Ігара Грубіча (куратар Кацярына Грэгас) у “Шляхах знікнення”. Гэта венецыянскі дэбют мастака з таго пакалення, якое заспела распал Югаславіі і пераход Харватыі да новай сацыяльнай фармацыі. Прыватызцыя, джэнтрыфікацыя, фінансавыя махінацыі і гэтак далей. Тры акты “Шляхоў” — серыя дакументальных фотаздымкаў дэпрэсіўнага раёна, відэа пра жыццё яго насельнікаў і кадры з паўразбуранымі індустрыяльнымі ландшафтам. Візуальна моцнае, вельмі шчыльнае сведчанне часу пераменаў у яго чалавечым вымярэнні наводзіць на думку: часіныта памяняюцца, а лёсы людзей, якія ад гэтага пацярпелі, ужо не выправіш.

Грубіч не гаворыць ні пра палітыку, ні пра ідэалогію, наўмысна не ўступаючы на поле міфаў і постпраўды — і куратары падкрэсліваюць гэты момант. У яго прамой фатаграфіі ёсць свайго роду паэзія, што нечаканым чынам рэанімуе з самой Венецыяй — горадам, які пакрысе “знікае”. Празмер-

ны турызм, паводкі, пагаршэнне стану архітэктурнай спадчыны — гэта таксама праблемы пераменаў.

Эстонскі павільён размяшчаўся на выспе Джу-дэка. І тут таксама, як у літоўцаў, гучаць оперныя спеўны — прычым яшчэ больш стылізаваныя. Крыс Лемсалу — маладая мастачка, якая паспела працаваць у Лондане і Вене. Яе скразная тэма — нараджэнне, як фізічнае, так і ментальнае. Замацаванае ў трылітэрных медыя, але кожны раз новае.

Паказанае ў Венецыі “Нараджэнне V — прывітанне і бывай” уключае не толькі вакальны перформанс, але і два фантастычныя аб’екты ў экспазіцыі. Адзін — мнагарукая істота ў лодцы, другі — істота не толькі мнагарукая, але шматгаловая, і яна нараджаецца з вады. Абодва знарочыста рукатворныя і адсылаюць да эпаса, але ў той жа час саркастычныя, нават злавесныя. Другі монстр, ростам да самай столі, у розных руках трымае мяч, музычны інструмент, вінаград. Мабыць, там, на вышыні піраміды перараджэнняў, у чалавека/грамадства ёсць шанцы заняцца сваімі справамі. Але ментальныя фотаздымкі аб пераменах/нараджэннях новага аўтар відэачна развітаецца. Ці гучыць усё гэта сучасна? Думаю, так: для “Нараджэння V” абрана мова комікуса, кітчу, награвашчванне сімвалаў маскультуры. Нават гукавы складнік у праекце характэрны для клубнага фармату.

ДЗВЕ ПОЛЬСЬКІЯ ГІСТОРЫІ

У нацыянальным павільёне Польшчы — як заўсёды, вельмі прыкметныя, відовішчымі і забяспечаным грунтоўнай канцэпцыяй — велізарным паўразбураным самалёт. Праект Flight (мастак Раман Станчак) нагадвае пра

Эстонія.

Польшча.

Бразілія.

крушэнне Ту-154 і гібель прэзідэнта Леха Качыньскага і польскага кіраўніцтва. Але мастак не ўспамінаў бы аб трагедыі, калі б не механістычнасць вобразу і магчымасць сродкамі дэканструкцыі паказаць след падзей, перамену як катакстрофу. Шматслаўную, у тым ліку, персанальную, Яшчэ адна польская мастачка, Аляксандра Карповіч, дэманструе на Джу-дэцы праект “Цела як

дом”. Персаналізацыя ў яе канцэпцыі куды больш відэа: двюма агоньнымі гераніямі на фоне самых розных пейзажаў у прыродным і гарадскім асяроддзі. Ідэя, безумоўна, прыгожая, але ў праекце ёсць лёгкая адценне гламура — у кожным разе, аўтарская дыстанцыя ў адносінах да мадэльнай жаночай цялеснасці не счытваецца. Верагодна, гэты праект можа служыць

прыкладам для тых, хто ўпэўнены ў “жаночым характары” 58-й біенале: жанчын, нібыта большасць сярод аўтараў і куратараў. Дый нават рашэнні для часу пераменаў — пераважна жаночыя. Шчыра скажу: з гэтай перспектывы я біенале не разглядаю.

ПЫТАННІ ДЛЯ ХАТНЯГА ЗАДАННЯ

А зараз — пра адзін з самых старых венецыянскіх павільёнаў: бразільскі. Тут сёлета пануе Swinguetta (Барбара Вагнер і Бенджамін дэ Бурка) — культурны феномен,

які аб’ядноўвае і танцавальныя традыцыі краіны ў прынцыпе, і асобныя школы самбы, і вулічны танец. Гэта гарызантальныя практыкі канкурэнцыі і супрацоўніцтва, гендронная праблематыка — і свайго роду панарама культуры Бразіліі. А прэзентавана Swinguetta, як няцяжка здагадацца, двюма серыямі фатаграфій і відэа. Яны перанасычаны эмоцыямі, музыкай, энергіяй і нават агрэсіяй. Думаецца, аўтары пастараліся паказаць сваю краіну “тут і цяпер” без лакавання.

“Адзін дзень з жыцця Ноа Пўігатука” — канадскі праект, і калегі запэўніваюць, што ў апошнія гады ўжо бачылі яго версіі. Гэта некалькі гісторый пра племя інуітаў, якія калісьці жылі ў навучных рэгіёнах краіны. Выхадзец з далёкага пасёлка распаўдае пра сваю сям’ю, пра рыбную лоўлю і традыцыйныя промыслы.

Я сведка: публіка непрафесійная, як эрэтыты і прафесійная, пакарліва глядзела тры відэа з жыцця этнічнай групы аднаго з карэнных народаў Паўночнай Амерыкі. Відэа былі розныя, але доўгія.

Адсюль пытанне, якое мы абмяркоўвалі шматкроць: што можа паказаць Беларусь з таіх васьмі лакальных гісторый, толькі нашых, непаўторных? Ці ёсць у нас мастакі з новымі ідэямі і добрай прэзентацыяй праектаў? Ці цікавыя нам перфарматыўныя практыкі, фатаграфія, відэа-арт, ці здатныя мы годна іх прадставіць? Аднак амаль заўсёды быў “так”, але ж заўсёды былі і агаворкі ды спрэчкі.

Што ж, думаю, абмеркаванне венецыянскіх праектаў і нашых перспектываў на біенале будзе працягнута. Важна толькі бачыць вынік у канцы тунэлю.

Але, з іншага боку: што лічыць вынікам? Тут таксама меркаванні могуць быць рознымі.

Любоў ГАЎРЫЛЮК
Фота аўтара

МУЗЕІ

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

- Экспазіцыі:**
- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.;"
 - "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.;"
 - "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.;"
 - "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.;"
 - "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.;"
 - "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.;"
- Выставы:**
- Выстава "Два светы рускага іканапісу. Помнікі XVII стагоддзя са збору Музея рускай іконы (Масква)" — да 21 чэрвеня.
 - Міжнародны выставачны праект "Сальвадор Далі" — да 30 чэрвеня.
 - Выстава пейзажнай графікі Іагана Людвіга Блюйлера (са збору Нацыянальнага музея Ліхтэнштэйна) "Падарожжа па Рэйне" — да 8 ліпеня.
 - Выставачны праект "Гульні. Ігры. Games" — да 3 ліпеня.
 - Выстава "Пльнь часу" (творы мастакоў Беларусі — юбіяраў 2019 года з цыкла "Нашы калекцыі") — да 30 чэрвеня.
 - Выстава "Місія міласэрнасці", прысвечаная медыцынскім сёстрам, — да 9 чэрвеня.

**Філіялы музея
МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАў.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
І ПАЛОВЫ XIX СТ."**
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.
Пастаянныя экспазіцыі:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенціны Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.;"
- Выстава "Вобразы эпохі ў творах Чэслава і Станіслава Манюшкаў" — да 10 ліпеня.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ**
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
Пастаянная экспазіцыя:

- Майстар-класы па стварэнні лляек-мотанак, ткацтва паясоў альбо саломаліцэнні (на выбар) — жожну нядзелю. Пачатак а 12-й.

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.
Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя "Стараяжытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- Бестэрміновая акцыя "Адны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў.

ТЭАТРЫ

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР
ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**
г. Мінск, пл. Парыскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

- 9, 10 — "Саламел" (опера ў 2-х дзеях з харэаграфічным пралагам) Р. Штрауса. Дыржорж — Віктар Пласкіна.
- 11 — "Карсар" (балет у 3-х дзеях) А.Адана, Ц.Пуні, Л.Дэліба, Р.Дрыга, П.Альдэнбургскага. Дыржорж — Мікалай Калядка.
- 11 — Канцэрт "Юбілей у коле сяброў". Камерная зала імя Л.П.Александровскай. Пачатак у 19.30. Вечары Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў.
- 14 — Канцэрт "Партрэты. Клаўдзія Шульжэнка". Тэатральная зала замка Радзівілаў. Пачатак а 13-й.

**У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"
МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:**

магазіны "Белсаюздрук"

Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына".

Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі".

Проспект Незалежнасці, 44.

Вуліца Валадарскага, 16.

кіёскі "Белсаюздрук"

ст.м. "Няміга", вул. М. Багдановіча.

Проспект Пераможцаў, 5.

Вуліца Рабкораўская, 17.

Проспект Незалежнасці, 68, В.

Вуліца Лабанка, 2.

набышы ўсяго адзін білет у любым з іх.

- Аўтарскі праект Ахрэма Белабровіча VKL3D.
- Акцыя "Вольнае пійніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.

Выставы:

- Выстава "Беларусь: адраджэнне духоўнасці".
- Выстава "Ад рымскага дэнарыя да беларускага рубля".
- Выстава фотаработ Аліка Замосціна "Асалода жыццём" — да 3 чэрвеня.
- Выстава "Сюррэалістычныя далі Георгія Скрыпнічэнка" — да 24 чэрвеня.

**Філіялы музея
ДОМ-МУЗЕЙ
І З'ЕЗДУ РСДРП**
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

- Абноўленая экспазіцыя "Гісторыя сацыял-дэмакратычнага руху канца XIX — пачатку XX стст.;"
- Навукова-папулярная выстава "Таямнічы свет пад мікраскопам" — да 7 ліпеня.

**МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ
БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ**
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 11.

- Пастаянная экспазіцыя "Сучасная гісторыя Рэспублікі Беларусь: 1991 — 2017 гг.;"
- Фотавыстава Армена Сардаравы "Архітэктура: Імя і Вобраз".

**МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 06 33.
Экспазіцыі:

- "Сезонныя змены".
- "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
- "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
- "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
- "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
- Атракцыён "Стужачны лабірынт".
- Атракцыён "Лазерны квэст".

г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а.
Тэл.: 237 46 94.

- Выстава "Жывыя пявучыя птушкі" (прыватная калекцыя, г. Маладзечна) — да 4 жніўня.
- Выстава жывых экзатычных жывёл "Жыццё з халоднай крывёю" — да 1 верасня.

**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ
ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ
КУЛЬТУРЫ**
г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.
Пастаянныя экспазіцыі:

- "Вытокі тэатральнай

і музычнай культуры на беларускіх землях";

- "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў Х — XIX стст.;"
- "Беларуская музычная культура XX ст.;"
- "Тэатральная культура Беларусі XX ст.;"
- Выстава "Пётр Шумаў. Вяртанне дадому" — да 30 чэрвеня.

**ГАСЦІЁЎНА
УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА**
г. Мінск, вул. Старавінская, 14. Тэл.: 286 74 03.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава "Robo Art" (футурыстычныя мадэлі робатаў, зброі, аўтаматбіяў і касмічнай тэхнікі) — да 28 чэрвеня.
- Майстар-класы:
- Музейныя заняткі "Тэатральная лялька" для дзяцей 5+.
- Інтэрактыўныя музейныя заняткі "Асновы акцёрскага майстэрства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ
БЕЛАРУСКАГА КІНО**
г. Мінск, вул. Сявядлова, 4.
Тэл.: 327 10 75.

- Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя беларускага кінематографу".
- Выстава мадэляў беларускай фатаграфіі "2x2" — да 2 чэрвеня.
- Выстава "Галоўная драпіна" (работы мінскага канцэптуальнага фатографа Ігара Саўчанкі) — да 7 ліпеня.

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**
г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.
Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сяр. — ад 12-й да 20-й.

- Пастаянная экспазіцыя.

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-
КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-
ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"**
г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02;
+37529 551 80 51,
+ 37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выставачны праект "Разьбяныя карункі" (работы майстра па дрэву А.У. Свірыда) — да 3 ліпеня.
- Гістарычны квэст "Таямніцы і загадкі палаца Радзівілаў". Па папярэдніх заяўках.
- Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці Вул. Гейска, 1.
- Пастаянная экспазіцыя. Ратуша Вул. Савецкая, 3.

■ 14 — Канцэрт "Станіслаў Манюшка. Песні нашага касцёла". Касцёл Божыга Цела. Пачатак а 16-й.

■ 14 — "Рамза і Джульета" (балет у 3-х дзеях) С.Пракоф'ева. Унутраны двор замка Радзівілаў. Пачатак у 20.30.

■ 15 — Канцэрт "Станіслаў Манюшка. Песні". Тэатральная зала замка Радзівілаў. Пачатак а 14-й.

■ 15 — "Тоска" (опера ў 3-х дзеях) Дж.Пучыні. Унутраны двор замка Радзівілаў. Пачатак а 20-й.

**ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
"РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"**
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 154 04 44.

- 10 — "Палыванне на сябе" (не камедыя). А.Вампілава. Прэм'ера.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Квэст "Выходкі старога захавальніка". Па папярэдніх заяўках.
- Случка брама
- Часовая экспазіцыя "Святло" (падсвечнікі, кандэлябры, шандалы) — да 30 верасня.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"
г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Тэатрызавааная экскурсія "Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях праз стагоддзі".
- Экскурсія з элементамі дэгустацыі "У гасці да Пана Кяханку".
- Экскурсія з элементамі анімацыі і дэгустацыі "Мірскі замак. Гісторыя. Культура. Дэгустацыя".
- Тематычная экскурсія з элементамі квэста для дваіх "Інтрыгі Кундіона".
- Музейныя камунікатыўныя праграмы: "Табе, нашчадак, у добры дар...", "Ад усяго сэрца — самы лепшы пачастунак", "Капрызы моды ракако".
- Квэст "Белы слон".
- Дзіцячая тэатрызавааная экскурсія "Чаюнная гісторыя ў Мірскім замку".
- Правадзненне вясельных цырымоній, святкаванне гадавіны вясялля.
- Музейная фотопляцоўка.

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА**
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.
Экспазіцыі:

- "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

- Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.
- Тематычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.
- Тэатрызавааныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
- Музейныя майстар-класы і заняткі.
- Мультымедыны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".
- Пешая экскурсія "Мясніна Коласа ў Мінску".
- Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квэст-гульні "Таямніцы дома Песняра".
- Акцыі:
- "Самы лепшы дзень" (дзень нараджэння ў музей).
- Вішаванне ад музея, фотасесія "У дзень вясялля — у музей!"

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ**
г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

- Юбілейны выставачны праект "Музей-75" —

да 22 чэрвеня.

- Пастаянная экспазіцыя "Шлях" з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей
- "Хлопчыкі і лётчыкі", галаграфічны тэатрам.
- Інтэрактыўны музейныя праграмы "У пошуках папараць-кветкі", "Вячоркі".

**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ
ГОРАДА МІНСКА**
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

**Філіялы Музея гісторыі
горада Мінска
ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ
ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ
Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА**
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

- Адноўленая экспазіцыя "Адкрыццё жывапісу"

(візуальная рэтрспектыва творчасці народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва).

- Выставачны праект з цыкла "Асабісты гісторыі" "Мінская прапіска. Частка 1. Happy New Minsk".

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
МІХАІЛА САВІЦКАГА**
г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:

- "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысвечана Ганаровому грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
- "Мінск губернскай. Шляхецкі побыт".
- Выстава "Еўрапейскія баявыя ўмельствы. Ад кузіні Вулкана да ўмельстваў Марса" — да 15 верасня.
- Выстава жаночых аксесуараў з калекцыі мастака, дызайнера, рэстаўратара Ігара Сурмачэўскага "Дамскія штучкі" — да 15 верасня.

**МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ
РАТУША**
г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

Выставачныя праекты:

- "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".
- "Мінск сярод сяброў. Гарады-пабрацімы сталіцы Беларусі".
- "Археалагічныя артэфакты ў XII — XIX стст."

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.

- "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж" (пастанаянная экспазіцыя па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
- Виртуальная гульня "Карэтны майстар".

**ПА ПЫТАННЯХ
РАЗМЯШЧЭННЯ РЭКЛАМЫ
Ў ГАЗЕЦЕ "КУЛЬТУРА"**

звяртайцеся
па тэлефоне
+ 375 17 286 07 97
і па тэлефоне/факсе
+375 17 334 57 41
альбо пішыце
на электронны адрас
kultura@tut.by!

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8-2.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выставачны праект "Беларусы брыльянт у кароне паладзіўных абразоў паваслаўля" — да 27 кастрычніка.

**ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА
СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА
КОМПЛЕКСУ**
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.
Тэл.: 285 18 86.
Экспазіцыя:

- "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

**АРТ-ГАСЦІЁЎНА
"ВЫСОКАЕ М'СТА"**
г. Мінск, вул. Герцэна, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

- Выстава жывапісу і графікі Юліі Ягоўдзіч, Зосі Шаціла і Міхаса Шацілы "Шчаслівы дзень" — да 16 чэрвеня.

**НАВАГРУДСКІ ГІСТОРЫКА-
КРАЯЗНАЎЧЫ МУЗЕЙ**
г. Навагрудка, вул. Гродзенская, 2.
Тэл. (8-01597) 2 14 70.

- Пастаянная экспазіцыя: "Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны".
- "Музей яўрэйскага супраціўлення на Навагрудчыне".

**ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА
Ў НАВАГРУДКУ**
г. Навагрудка, вул. Леніна, 1.
Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).

- Пастаянная экспазіцыя:
- "Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча".
- Пастаянныя выставы: "Свято кухні Міцкевічаў", "Малюнкі сельскага жыцця", "Пан Тадэвуш" праз час і народы".

ГАЛЕРЭІ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"
г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.

- Персанальная выстава Алідора Каточы (Італія) "Колер і матэрыял" — да 12 чэрвеня.
- Выстава дзіцячых мініяцюры "Арменія старажытная, Арменія вечная" — да 12 чэрвеня.
- Выстава твораў Ірыны Церашковай і Жанны Лышчынскай "Малыяваны сны" — з 14 да 30 чэрвеня.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА
г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс: 290 60 10.

- Экспазіцыя Art-Minsk 2019 — да 30 чэрвеня.
- Выстава твораў Антона Шаппо "1+6" — да 18 чэрвеня.